

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Anette Yrjänä

Aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelu

Erityispiirteet ja tulevaisuuden haasteet

Laskentatoimen ja rahoituksen akateeminen yksikkö
Pro gradu -tutkielma
Laskentatoimen ja tilintarkastuksen koulutusohjelma

Vaasa 2021

VAASAN YLIOPISTO**Laskentatoimen ja rahoituksen akateeminen yksikkö**

Tekijä:	Anette Yrjänä		
Tutkielman nimi:	Aineettoman	omaisuuden	siirtohinnoittelu
	- Erytyspiirteet ja tulevaisuuden haasteet		
Tutkinto:	Kauppatieteiden maisteri		
Oppiaine:	Laskentatoimen ja tilintarkastuksen maisteriohjelma		
Työn ohjaaja:	Anna-Maija Lantto		
Valmistumisvuosi:	2021	Sivumäärä:	81

TIIVISTELMÄ:

Siirtohinnoittelu on erittäin merkittävä ja ajankohtainen teema niin yhteiskunnallisesti kuin yksittäisten organisaatioidenkin näkökulmasta. Siirtohinnoittelulla tarkoitetaan samaan konserniin kuuluvien yritysten välisissä liiketoimissa käytettävää hinnoittelua. Konsernin sisällä tapahtuvien liiketoimien tulee tapahtua markkinaehtoperiaatteen mukaisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että konserniyhtiöiden sisäisissä transaktioissa tulee käyttää ehtoja, joita ulkopuolisten riippumattomien osapuoltenkin kanssa käytettäisiin.

Aineeton omaisuus on yksi organisaatioiden merkittävimmistä tuloksentekoon vaikuttavista omaisuseristä, ja sen verotehokas hallinnointi on yksi kansainvälisten konsernien merkittävimmistä verosuunnittelukeinoista. Sen lisäksi, että aineettoman omaisuuden voidaan katsoa olevan merkittävä tekijä yrityksen arvonmuodostajana, on sillä lisäksi entistä korostuneempi rooli myös yleisesti koko globaalissa kansantaloudessa.

Tässä tutkimuksessa selvitetään kirjallisuuskatsauksesta saatavaa tietoa analysoiden aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelua koskevat erityispiirteet, ja arvioidaan näiden erityispiirteiden vaikutusta markkinaehtoperiaatteen mukaisen siirtohinnoittelun toteutumiseksi. Tutkielmassa huomioidaan lisäksi yleisesti siirtohinnoittelun kannalta kriittisten tekijöiden, dokumentoinnin ja uudelleenjärjestelyjen, yhteys aineettoman omaisuuden siirtohinnoitteluun. Tutkielmassa esitetyt näkökulmat auttavat lukijaa tunnistamaan tulevaisuuden merkittävimpiä aineettoman omaisuuden siirtohinnoitteluun liittyviä haasteita.

Kirjallisuuskatsauksessa tehtyjen havaintojen perusteella voi aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelua koskevien verokiistojen odottaa lisääntyvän tulevaisuudessa. Lainsäädännön avoimuus, tilanteiden uniikkisuus, aineettoman omaisuuden tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä aineettoman omaisuuden tulontuottamiseen liittyvän arvioinnin haastavuus ovat merkittäviä aineettoman omaisuuden siirtohinnoitteluun vaikuttavia tekijöitä. Vaikeasti arvostettavaan aineettomaan, DEMPE -analyysiin, digitaaliseen talouteen sekä aineettoman omaisuuden sijoittamiseen liittyvät näkökulmat tulevat korostumaan tulevaisuudessa. Maailma muuttuu koko ajan ja teknologia kehittyy kiihtyvään tahtiin. Uudenlaisia arvokkaita aineettomia omaisuseriä syntyy jatkuvasti, mikä lisää aineettoman omaisuuden tunnistamiseen ja arvostamiseen liittyviä haasteita entisestään. Yksityiskohtaisen ja ajantasaisen dokumentoinnin sekä siirtohinnoitteluanalyysien rooli tulee tässä tutkielmassa esitettyjen näkökulmien perustella korostumaan nopeasti kehittyvässä globaalissa taloudessa.

AVAINSANAT: siirtohinnoittelu, aineeton omaisuus, markkinaehtoperiaate, siirtohinnoittelu-dokumentointi, liiketoiminnan uudelleenjärjestely, OECD siirtohinnoitteluohjeet, DEMPE-analyysi

Sisällys

1	Johdanto	6
1.1	Tutkielman merkitys	6
1.2	Tutkielman tavoitteet	7
1.3	Tutkimusaineisto ja -menetelmät	10
1.4	Tutkielman rakenne	11
2	Siirtohinnoittelu	13
2.1	Siirtohinnoittelua koskeva sääntely	13
2.1.1	Kansainvälinen sääntely	15
2.1.2	Suomen lainsäädäntö	16
2.1.3	OECD:n malliverosopimukset	18
2.1.4	OECD:n siirtohinnoitteluohjeet	21
2.2	Siirtohinnoittelumenetelmät	22
2.2.1	Markkinahintavertailumenetelmä	24
2.2.2	Kustannusvoittolisämenetelmä	25
2.2.3	Jälleenmyyntihintamenetelmä	26
2.2.4	Liiketoiminettomarginaalimenetelmä	27
2.2.5	Voitonjakamismenetelmä	27
3	Aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelu	29
3.1	Aineettoman omaisuuden määrittäminen	29
3.2	Aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelu prosessina	30
3.2.1	Etuyhteysosapuolten identifiointi	31
3.2.2	Aineettoman omaisuuden tunnistaminen	31
3.2.3	Liiketoiminnan arvoketjun kuvaaminen	33
3.2.4	Liiketoimintakohtainen toimintoanalyysi	34
3.3	Aineettoman omaisuuden markkinaehtoisuus	35
3.4	Aineetonta omaisuutta koskevat etuyhteysliiketoimet	38
3.4.1	Aineettoman omaisuuden lisensointi	38
3.4.2	Aineetonta omaisuutta koskeva kauppa	39

4	Liiketoiminnan uudelleenjärjestely	40
4.1	Uudelleenjärjestelyn markkinaehtoisuus	41
4.1.1	Uudelleenjärjestelyn yksityiskohtien selvittäminen	41
4.1.2	Vertailukelpoisuuteen vaikuttavia tekijöitä	43
4.2	Uudelleenjärjestelyn jälkeinen siirtohinnoittelu	45
5	Siirtohinnoitteludokumentointi	48
5.1	Dokumentointisäännökset	48
5.1.1	Dokumentointivelvollisuus	50
5.1.2	Dokumentoinnin sisältövaatimukset	51
5.1.3	Dokumentoinnin esittäminen	54
5.1.4	Dokumentointivelvoitteiden laiminlyönti	54
5.2	Dokumentoinnin sisällöstä	56
6	Empiirisen aineiston analyysi	59
6.1	Kansainvälinen sääntely	61
6.2	Aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelun erityispiirteet	62
6.2.1	HTVI – vaikeasti arvostettava aineeton	62
6.2.2	DEMPE -analyysi	65
6.2.3	Digitaalinen talous	66
6.2.4	Aineettoman omaisuuden sijoittaminen	69
6.2.5	Siirtohinnoitteludokumentointi	70
7	Johtopäätökset	72
7.1	Mahdolliset jatkotutkimusehdotukset	75
	LÄHDELUETTELO	77

Kuviot

Kuvio 1. Aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelu prosessina	30
Kuvio 2. Toimintoanalyysiin vaikuttavat osatekijät	35
Kuvio 3. Eri vaihdannan kohteissa huomioitavat ominaisuudet	43

1 Johdanto

Siirtohinnoittelu on erittäin merkittävä ja ajankohtainen teema niin yhteiskunnallisesti kuin yksittäisten organisaatioidenkin näkökulmasta. Siirtohinnoittelulla tarkoitetaan samaan konserniin kuuluvien yritysten välisissä liiketoimissa käytettävää hinnoittelua. Konsernin sisällä tapahtuvat liiketoimet tulee hinnoitella markkinaehtoperiaatteen mukaisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että konserniyhtiöiden sisäisissä transaktioissa tulee käyttää hintaa, jota ulkopuolisten riippumattomien osapuoltenkin kanssa käytettäisiin.

1.1 Tutkielman merkitys

Useiden tutkimusten mukaan globaaleilla markkinoilla toimivien konsernien suurin huolenaihe liittyy siirtohinnoittelua koskeviin kysymyksiin sekä valtionrajat ylittäviin yritysjärjestelyihin. *Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön* OECD:n arvioiden mukaan yli puolet maailmankaupasta tapahtuu kansainvälisten konserniyhtiöiden kesken (Neighbour, 2002, s. 29). Lisääntyneen valtionrajat ylittävän kaupankäynnin takia myös siirtohinnoitteluun liittyvät lait ja säädökset ovat jatkuvien muutosten piirissä, mikä korostaa siirtohinnoittelun merkittävyyttä. Ei siis olekaan ihme, että monikansalliset konsernit ovat huolissaan siirtohinnoitteluun liittyvien normien hallitsemisesta.

Aineeton omaisuus muodostaa merkittävän osan kansainvälisten konsernien liiketoiminnan arvosta. Lukuisten erityispiirteidensä takia aineeton omaisuus on tehokas väline globaalisti toimivien yritysten verosuunnittelussa (Crott, 2021; *International Tax Review*, 2019; De Simone & Sansing, 2019; Gupta, 2018; Auerbach ja muut, 2017 Hagan, 2020; Zvarikova & Kovalova, 2021). Aineettomien oikeuksien rooli on yleensä hyvin erityinen konserniyhtiöiden välisissä tapahtumissa, mikä tekee niiden arvonmäärityksestä vaativan. Aineettomaan omaisuuteen liittyvä siirtohinnoittelu onkin luonteensa puolesta erittäin haastava osa-alue, joka vaatii monipuolista osaamista ja aihepiirin tuntemista.

Sen lisäksi, että aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelu on merkittävä yksittäisten yritysten näkökulmasta, on sillä lisäksi myös kansantaloudellisesti valtava merkitys. Suuret globaalisti toimivat yritykset, jotka omistavat arvokasta aineetonta omaisuutta voivat olla merkittävydeltään ja vaikutusvallaltaan jopa suurempia kuin monet yksittäiset valtiot. Siksi esimerkiksi aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelu osana aggressiivista verosuunnittelua on globaali ongelma, joka lisää kansainvälistä eriarvoisuutta (Sebele-Mpofu ja muut, 2021; Fu & Ghauri, 2020). Tämä ja monet muut aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelun erityiskysymykset sekä niihin liittyvät kansainväliset verokiistat ovat sekä ajankohtaisia että sisällöltään merkittäviä.

Aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelun erityispiirteiden tunteminen sekä niihin liittyvien haasteiden ymmärtäminen on elinehto globaaleilla markkinoilla toimiville yrityksille. Aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelun nykytilan ja sen tulevaisuuden näkymien arvioimien onkin validi tutkimusaihe, joka koskee lähes jokaista kansainvälisillä markkinoilla toimivaa yritystä. Tutkimuksessa selvitettävien yksityiskohtien ymmärtäminen auttaa varmistamaan tämän erityisen haastavan siirtohinnoittelun osa-alueen kannalta relevantit tekijät markkinaehtoisen siirtohinnoittelun toteutumiseksi ja mahdollisten verokiistojen välttämiseksi.

1.2 Tutkielman tavoitteet

Tutkielman tavoitteena on määrittää aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelua koskevat erityispiirteet, ja arvioida näiden erityispiirteiden vaikutusta markkinaehtoperiaatteen mukaisen siirtohinnoittelun toteutumiseksi. Erityisen mielenkiinnon kohteena tutkimuksessa on aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelun tulevaisuudessa kohtaamat erityiskysymykset.

Tutkielmassa huomioidaan lisäksi yleisesti siirtohinnoittelun kannalta kriittisten tekijöiden, dokumentoinnin ja uudelleenjärjestelyjen, yhteys aineettoman omaisuuden siirtohinnoitteluun. Konsernin sisällä tapahtuvat uudelleenjärjestelyt saattavat aiheuttaa

merkittäviä muutoksia konserniyhtiöiden väliseen kanssakäymiseen. Nämä muutokset voivat vaikuttaa oleellisesti myös yrityksen siirtohinnoittelupolitiikkaan. Pystyäkseen todentamaan siirtohinnoittelunsa markkinaehtoisuus on yritysten tärkeää laatia siirtohinnoitteludokumentointinsa huolellisesti ja ajantasaisesti. Näin yritykset voivat vähentää riskiä veroviranomaisten jälkikäteen tekemille siirtohinnoitteluvoikaisuille ja verokiistoille.

Tutkielmassa arvioidaan aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelun asemaa globaalissa markkinataloudessa nyt ja tulevaisuudessa. Tarkoituksena on selvittää, mitkä ovat ja mitkä tulevat olemaan merkittävimmät haasteet aineetonta omaisuutta koskevassa siirtohinnoittelussa. Tämän tutkielman tavoitteena on löytää vastaukset seuraaviin kysymyksiin:

- Mitä erityispiirteitä aineettoman omaisuuden siirtohinnoitteluun liittyy?
- Mitkä ovat aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelun haasteet nyt ja tulevaisuudessa?

Globaali maailmantalous muuttuu kiihtyvään tahtiin, ja tarve yleiskuvaukselle tämän hetken keskeisimmistä painopisteistä aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelukysymyksiin on perusteltua. Vastaavanlaista tarkastelua, joka kokoaisi yhteen kaikki aineettoman omaisuuden erityispiirteet ja niiden vaikutukset lähitulevaisuuden kriittisimmät ilmiöt huomioiden, ei ole nykyisen ajan näkökulmasta tehty.

Tutkielman teoriaosuus rajataan käsittämään Suomessa toimivan kansainvälisen konsernin siirtohinnoittelua. Tämä rajausta perustellaan sillä, että vaikka siirtohinnoittelu perustuu pitkälti kansainvälisiin normeihin, on kullakin valtiolla kuitenkin omat yksityiskohtaiset lainsäädäntönsä koskien siirtohinnoittelua. Rajausta käsittääkin siis käytännössä ainoastaan lainsäädännölliset näkökulmat suomalaisen globaalisti toimivan yrityksen siirtohinnoittelun osalta.

Tutkielmassa tehtävään rajaukseen viitaten ovat Verohallinnon esittämät määritelmät tutkielmassa analysoitavista keskeisistä käsitteistä perusteltuja käyttää tutkielman perustana. Nämä Verohallinnon määritelmät vastaavat sisällöltään myös siirtohinnoittelun kansainväliseen sääntelyyn merkittävästi vaikuttavan järjestön, OECD:n (*Organisation for Economic Co-operation and Development*), tuottamien ohjeistusten määritelmiä. Verohallinnon määritelmät tämän tutkielman kannalta keskeisimmille käsitteille on esitetty seuraavasti:

- **Siirtohinnoittelu**

Siirtohinnoittelulla tarkoitetaan hinnoittelua samaan konserniin kuuluvien yhtiöiden välisissä liiketoimissa. Siirtohinnoittelussa verotuksellisen arvioinnin kohteena ovat lähtökohtaisesti kaikki konserniyhtiöiden väliset liiketoimet, esimerkiksi tavaroiden ja palvelujen kauppa, korvaus aineettoman omaisuuden hyödyntämisestä sekä rahoitus. (Verohallinto, 2016a)

- **Aineeton omaisuus**

Aineettomalla omaisuudella tarkoitetaan laajasti kaikkea liiketoiminnassa arvoa tuottavaa omaisuutta, joka ei ole fyysistä tai rahoitukseen liittyvää omaisuutta. Aineetonta omaisuutta voi syntyä esimerkiksi tutkimus- ja tuotekehitystoiminnassa, valmistustoiminnassa sekä myynti- ja markkinointitoiminnassa. Tyypillistä aineetonta omaisuutta ovat muun muassa patentit, tavaramerkit, tekijänoikeudet, liikenimet, mallioikeudet, tietotaito (know-how) ja liikesalaisuudet. (Verohallinto, 2016b)

- **Liiketoiminnan uudelleenjärjestely**

Liiketoiminnan uudelleenjärjestelyllä tarkoitetaan konserniyhtiöiden välillä tapahtuvaa toimintojen, varojen tai riskien siirtämistä. Liiketoiminnan uudelleenjärjestely voi tarkoittaa esimerkiksi yksittäisen toiminnon, kuten myyntiyksikön tai tutkimus- ja tuotekehitysyksikön, siirtämistä konserniyhtiöstä toiseen. Toi-

saalta kyse voi olla myös laajasta koko konsernin kattavasta uudelleenjärjestelystä, jossa muutetaan ratkaisevasti konsernin liiketoimintamallia. (Verohallinto, 2016c)

- **Siirtohinnoitteludokumentointi**

Siirtohinnoittelun dokumentointi on asiakirjaselvitys, joka tehdään samaan konserniin kuuluvien yritysten välisistä liiketoimista sekä yrityksen ja sen kiinteän toimipaikan välisistä toimista. Dokumentoinnin tarkoituksena on osoittaa, että siirtohinnoittelu on ollut markkinaehtoista eli etuyhteisyriyten välisissä liiketoimissa on sovellettu sellaisia ehtoja, joita olisi sovellettu myös toisistaan riippumattomien yritysten välillä. (Verohallinto, 2016d)

1.3 Tutkimusaineisto ja -menetelmät

Tutkielman teoriaosuus toteutetaan perehtymällä siirtohinnoitteluun liittyvään kirjallisuuteen, lainsäädäntöön sekä muun muassa OECD:n ja Verohallinnon tuottamiin ajankohtaisiin ohjeistuksiin. Erityisesti OECD:n siirtohinnoitteluohjeet ovat merkittävä osa tutkielman teoriaa. OECD:n asema kansainvälisen lainsäädännön ja käytäntöjen perustana on niin merkittävä, että on mahdotonta analysoida siirtohinnoitteluun liittyviä erityispiirteitä tuntematta OECD:n tuottaman siirtohinnoitteluohjeistuksen normeja.

Tutkielmassa käytetään käsiteanalyttistä tutkimusotetta määrittämään aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelu sekä siihen liittyvät ominaispiirteet. Lisäksi käsiteanalyysia hyödynnetään liiketoiminnan uudelleenjärjestelyn sekä aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelun välisen yhteyden tunnistamiseksi. Käsiteanalyttisen tutkimusmetodin tavoitteena on tutkimuksen kohteena olevan käsitteen analysoiminen sekä siihen liittyvien merkitysten ja lähikäsitteiden ymmärtäminen (Puusa, 2008, s. 36).

Tutkielmassa hyödynnetään lisäksi oikeusdogmaattista eli lainopillista tutkimusotetta. Perehtymällä voimassa olevaan lainsäädäntöön ja siirtohinnoittelua koskevaan normistoon, tutkielmassa pyritään saamaan kokonaiskuva aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelun asemasta globaalissa maailmantaloudessa. Lisäksi tutkielmassa esitetään aineettoman omaisuuden näkökulmasta lainvaatimukset täyttävän siirtohinnoitteludokumentoinnin kriteerejä.

Tutkimuksen empiriaosuudessa muodostetaan aineettoman omaisuuden siirtohinnoitteluun liittyvien kansainvälisten julkaisujen perusteella kokonaiskuva aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelun nykytilasta. Kirjallisuuskatsauksen tuottamaan informaation perustuen tutkielmassa analysoidaan aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelua, siihen liittyviä erityispiirteitä sekä sen tulevaisuudessa kohtaamia haasteita. Kirjallisuuskatsauksessa tarkastellaan julkaisuja vuosien 2017 – 2021 osalta. Tämä rajaus perustuu siihen, että tutkielmassa tavoitellaan aidosti tuoreinta tutkimustulosta, jossa huomioidaan ainoastaan ajankohtaisimmat näkökulmat liittyen aineettoman omaisuuden siirtohinnoitteluun.

1.4 Tutkielman rakenne

Tutkielma sisältää seitsemän päälukua. Ensimmäinen luku on johdantoluku, jossa määritetään tutkielman merkittävyys, tutkielman pääkäsitteet, tavoitteet, aineiston keruussa käytettävä kirjallisuus sekä tutkimusmenetelmät.

Luvussa kaksi käsitellään siirtohinnoitteluun liittyvää keskeistä sääntelyä. Luvussa tarkastellaan siirtohinnoittelua sekä kansainvälisestä että kansallisesta näkökulmasta. Oleellinen osa kappaletta koskee OECD:n tuottamia siirtohinnoitteluohjeita sekä malliverosopimuksia. Luvussa syvennytään lisäksi OECD:n siirtohinnoitteluohjeisissa esitettyihin keskeisiin siirtohinnoittelumenetelmiin.

Kolmas luku tarkastelee aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelua. Luvussa määritetään aineettoman omaisuuden käsite siirtohinnoittelukysymyksissä sekä esitetään aineettoman omaisuuden siirtohinnoitteluprosessin keskeisimmät vaiheet. Luvussa käydään lisäksi läpi aineettoman omaisuuden markkinaehtoisuuteen liittyvät osatekijät sekä aineetonta omaisuutta koskevien etuyhteysliiketoimien pääperiaatteet.

Neljännessä luvussa tutustutaan liiketoiminnan uudelleenjärjestelytilanteisiin sekä niiden siirtohinnoitteluun. Luvussa kuvataan uudelleenjärjestelyyn liittyvien yksityiskoh-
tien tunnistamisen merkitys sekä siirtohinnoittelun vertailukelpoisuuteen yleisesti vaikuttavia tekijöitä.

Viidennessä luvussa käsitellään siirtohinnoitteludokumentointiin liittyvää sääntelyä. Luvussa kuvataan dokumentoinnin merkitys sekä laadukkaan siirtohinnoitteludokumentin ominaisuudet.

Tutkielman kuudennessa luvussa tarkastellaan kirjallisuuskatsauksessa tehtyihin havaintoihin perustuen aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelun nykytilaa. Luvussa esitetään aineettoman omaisuuden siirtohinnoitteluun liittyviä ajankohtaisimpia erityispiirteitä, ja arvioidaan sen tulevaisuudessa kohtaamia haasteita.

Tutkielman seitsemäs luku kokoaa yhteen teoriaosuuden pääkohdat sekä empiriaosuudesta tehdyt keskeisimmät havainnot. Luvussa vastataan tutkimuskysymyksiin havaitun perusteella sekä arvioidaan aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelun ongelmakohtia, nykytilaa sekä tarvetta uusille tutkimuksille.

2 Siirtohinnoittelu

Normaalisti riippumattomien yhtiöiden välisten transaktioiden hintataso muodostuu ulkoisten markkinavoimien perusteella. Kun toisistaan riippumattomat osapuolet sopivat kaupankäynnistä tai velkarahoituksesta, hinnoittelu on autenttista. Sen sijaan konserni-yhtiöiden välisessä sisäisessä kaupankäynnissä ei päde tavanomainen kahden vastakkaisen intressin välinen kysynnän ja tarjonnan laki, vaan etuyhteisyriyten välisten transaktioiden arvo määritetään siirtohinnoittelun avulla (Knuutinen, 2020, s. 256).

Siirtohinnoittelulla (*transfer pricing*) tarkoitetaan samaan konserniin kuuluvien eri yksiköiden välisten liiketoimien hinnoittelua, ja sen rooli etuyhteisyriyten välisten transaktioiden arvomuodostajana on merkittävä. OECD:n (Neighbour, 2002, s. 29) tutkimuksen mukaan yli 60 % globaalista kaupankäynnistä tapahtuu kansainvälisten yritysten sisäisestä kaupankäynnistä. Konsernin sisäisiä liiketoimia voivat olla esimerkiksi tavaroiden ja palveluiden kauppa, rahoitustoimet tai aineettoman omaisuuden hyödyntämisestä maksettu hinta.

2.1 Siirtohinnoittelua koskeva sääntely

Tuloverotuksen kannalta siirtohinnoittelulla on olennainen merkitys, sillä sisäisessä kaupankäynnissä käytetty hinta vaikuttaa osapuolten verotettavan tulon tai tappion määrään (Malmgén & Myrsky, 2020, s. 653). Siirtohinnoittelulla pyritään takaamaan tulon oikeudenmukainen jakautuminen eri valtioiden verotuksessa varmistamalla organisaation verotettavan tuloksen todellinen määrä kussakin toimintamaassa (Knuutinen, 2020, s. 256). Verotuksen näkökulmasta on siis tiedettävä mitkä menot, mitkä tulot ja minkä suuruisina ne tulee huomioida, kun lasketaan jokaisen konserniin kuuluvan yhtiön verotettavaa tuloa. Mikäli yhtiöt eivät kohdista tuottamaansa tuloa oikeille yksiköillensä oikean suuruisina, vääristyy konsernin sisäinen tulonjako (Helminen, 2016, s. 231).

Konserniyhtiöiden sisäisen kaupankäynnin hinnoittelun tulee perustua markkinaehtoperiaatteeseen (*arm's length principle*). Tämä tarkoittaa sitä, että konsernin sisäisissä liiketoimissa on käytettävä vastaavia hinnoittelu- ja muita ehtoja kuin riippumattomien osapuolten välisissä transaktioissakin käytettäisiin (Verohallinto, 2016a). Sovittuja ehtoja voivat olla esimerkiksi toimitusehdot, maksuehdot, korvauksen suuruus, vakuudet tai riskin jakautuminen. Verohallinnon (2016a) mukaan markkinaehtoperiaatteen kulkemisenä voidaan pitää erillisyhtiöperiaatetta. Erillisyhtiöperiaatteen mukaan konserniyhtiötä käsitellään verotuksessa kuin ne olisivat itsenäisiä yrityksiä.

Mikäli markkinaehtoperiaatetta ei noudateta ja hinnoittelu johtaa vääristyneisiin verotettaviin tuloihin, voidaan puhua peitelystä voitonsiirrosta. Kukkonen (2010, s. 162) määrittelee peitellyn voitonsiirron tarkoittamaan järjestelyä, jossa etuyhteysosapuolten välisistä siirtohinnoista käytetään hintoja tai muita taloudellisia ehtoja kuin mitä toisistaan riippumattomien osapuolten kanssa olisi sovittu. Peiteltyä voitonsiirtoa ovat tilanteet, joissa voittoa on siirretty eri valtioissa tai samassa valtiossa sijaitsevien intressiyhteisyriyten välillä. Tällaisia tilanteita ovat Kukkonen (2010, s. 162) mukaan muun muassa tavaroiden tai palveluiden yli- tai alihinnoittelu tai esimerkiksi rahoituspalveluiden yli- tai alikorko. Esimerkiksi alihinnoiteltu kaupankäynti eri valtioissa sijaitsevien etuyhteisyriyten välillä saa aikaan sen, että myyvän yrityksen verotettava tulo on liian pieni ja ostajayrityksen verotettava tulo puolestaan liian suuri.

Markkinaehtoisen hinnan arvioiminen ei kuitenkaan ole aina täysin yksiselitteistä. Esimerkiksi täysin oikea korvaus aineettoman omaisuuden hyödyntämisestä voi olla haastavaa selvittää. Lisäksi eri maiden verovelvollisilla sekä veroviranomaisilla voi olla poikkeavia mielipiteitä markkinaehtoisuuden toteutumisesta (Niskakangas, 2020, s. 97).

Mikäli veroviranomainen havaitsee, että markkinaehtoperiaatetta ei ole noudatettu, voidaan verotusta oikaista. Malmgrenin ja Myrskyn (2020, s. 654) mukaan siirtohinnoitteluoikaisun tekeminen edellyttää kuitenkin markkinaehtoisuudesta poikkeamisen li-

säksi sitä, että poikkeavien ehtojen vuoksi verovelvollisen verotettava tulo on jäänyt pienemmäksi kuin tai tappio on muodostunut suuremmaksi kuin se olisi ollut, mikäli markkinaehtoperiaatetta olisi noudatettu.

Verotettavaa tuloa voidaan oikaista vastaamaan sitä tuloa, minkä kukin yritys olisi saanut, mikäli markkinaehtoista hinnoittelua olisi noudatettu. Jos esimerkiksi kansainvälisesti toimivan konsernin tytäryhtiö on ostanut emoyhtiöltään tuotteita ylihintaan, oikaisee veroviranomainen yhtiön verotettavaa tuloa ylöspäin (Niskakangas ja muut, 2020 s. 98). Tytäryhtiön verotettava tulo oikaistaan siis lisäämällä tuloon markkinaehtoisen hinnan ja veloitetun ylihinnan välinen erotus. Mikäli kyseisessä tapauksessa emoyhtiön verotusta ei vastaavasti oikaista yhtiön toimintavaltiossa alaspäin, konsernin tulo tulee verotetuksi eri maissa kahteen kertaan. Niskakangas ja muut (2020) esittävät tällaisen kahdenkertaisen verotuksen tilanteen voivan syntyvän, mikäli eri maiden veroviranomaiset eivät pääse yhteisymmärrykseen hinnoittelun markkinaehtoisuudesta. Tällöin verovelvollisen on mahdollisuus hakea tukea kansainvälisistä riidanratkaisumenetelmistä, kuten verosopimuksista.

2.1.1 Kansainvälinen sääntely

Kansainvälinen vero-oikeus voidaan käsitteellisesti jakaa verosopimusoikeuteen sekä kansalliseen, valtion sisäiseen kansainväliseen vero-oikeuteen (Mehtonen, 2005, s. 44). Kansainvälisen vero-oikeuden yksi merkittävimmistä haasteista on Niskakangas ja muiden (2020, s. 93) mukaan kansainvälinen kahdenkertainen verotus. Kahdenkertainen verotus voidaan käsitteellisesti määritellä tilanteeksi, jossa samaa verovelvollista verotetaan samasta tulosta eri valtioissa samalta ajanjaksolta (Verohallinto, 2020).

Verosopimusoikeus muodostuu Suomen ja muiden valtioiden välillä tehdyistä verosopimuksista. Verosopimukset ovat valtioita sitovia kansainvälisiä sopimuksia, joilla on keskeinen rooli moninkertaisen verotuksen välttämiseksi (Verohallinto, 2020). Verosopi-

muksen tarkoitus on jakaa verotusoikeus tilanteessa, jossa useammalla valtiolla on verotusoikeus samaan tuloon (Raunio & Karjalainen, 2018, s. 4). Sopimukset toimivat siis olennaisena osana kansainvälistä sääntelyä. Verosopimuksissa eri tulotyyppien verotusoikeuden jakamisesta on sovittu tulonsaajan asuinvaltion ja tulon lähdevaltion kesken (Verohallinto, 2020).

2.1.2 Suomen lainsäädäntö

Suomen lainsäädännössä on siirtohinnoittelua koskevia säännöksiä, ja ne ovat monesti verosopimusmääräyksiä tarkempia. Nämä kansalliset säännökset käsittävät myös ei-verosopimusvaltioiden kanssa käytävät liiketoimet. Tällä pyritään suojaamaan verotulot erityisesti ns. veroparatiisiyhtiöiden kanssa tehtävissä transaktioissa. Raunion ja Karjalaisen (2018, s. 4–5) mukaan Suomessa verotussopimusten moninkertaista verotusta huojentavat määräykset ohittavat kansallisen lainsäädännön. Verosopimuksen määräyksiä tulee siis noudattaa huolimatta mahdollisesta ristiriidasta kansallisen lainsäädännön kanssa.

Suomessa siirtohinnoittelua koskevat säännökset ovat tulleet voimaan verovuoden 2007 alusta. Veromenettelylain siirtohinnoittelua koskevia säännöksiä ovat:

- säännökset siirtohinnoitteludokumentoinnista (VML 14a-e §:t),
- säännös siirtohintaoikaisusta (VML 31 §),
- säännös dokumentointivelvoitteiden laiminlyönnistä aiheutuvasta veronkorotuksesta (VML 32 §) sekä
- säännös keskinäisistä sopimusmenettelyistä (VML 89 §).

Suomen lainsäädännössä markkinaehtoperiaate sisältyy verotusmenettelylain 31 §:ään (18.12.1995/1558). Sen mukaan:

31 § Siirtohinnoitteluokaisu

Jos verovelvollisen ja häneen etuyhteydessä olevan osapuolen välisessä liiketoimessa on sovittu ehdoista tai määrätty ehtoja, jotka poikkeavat siitä, mitä toisistaan riippumattomien osapuolten välillä olisi sovittu, ja verovelvollisen elinkeinotoiminnan tai muun toiminnan verotettava tulo on tämän johdosta jäänyt pienemmäksi tai tappio on muodostunut suuremmaksi kuin se muutoin olisi ollut, lisätään tuloon määrä, joka olisi kertynyt ehtojen vastatessa sitä, mitä toisistaan riippumattomien osapuolten välillä olisi sovittu.

Liiketoimen osapuolet ovat etuyhteydessä toisiinsa, jos liiketoimen osapuolella on toisessa osapuolella määräysvalta tai kolmannella osapuolella on yksin tai yhdessä lähipiirinsä kanssa määräysvalta liiketoimen molemmissa osapuolissa. Osa puolella on määräysvalta toisessa osapuolella silloin, kun

- 1. se välittömästi tai välillisesti omistaa yli puolet toisen osapuolen pääomasta;*
- 2. sillä välittömästi tai välillisesti on yli puolet toisen osapuolen kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä;*
- 3. sillä välittömästi tai välillisesti on oikeus nimittää yli puolet jäsenistä toisen yhteisön hallitukseen tai siihen verrattavaan toimielimeen tai toimielimeen, jolla on tämä oikeus; tai*
- 4. sitä johdetaan yhteisesti toisen osapuolen kanssa tai se muutoin voi tosiasiallisesti käyttää määräysvaltaa toisessa osapuolella.*

Mitä 1 momentissa säädetään, noudatetaan myös yrityksen ja sen kiinteän toimipaikan välisissä toimissa. (18.12.1995/1558)

Säännöksen mukaan siis etuyhteydessä olevien osapuolten on noudatettava ehtoja, joita riippumattomat osapuolet käyttäisivät liiketoimissaan. Markkinaehtoperiaatteen

mukaisesti etuyhteysosapuolten on siis noudatettava riippumattomien osapuolten välistä hinnoittelua ja taloudellisia periaatteita. Säännöksen mukaan veroviranomaisilla on oikeus oikaista verotusta, mikäli etuyhteydessä olevien osapuolten väliset liiketoimet eivät ole olleet markkinaehtoisia, ja verotettava tulo on tästä syystä jäänyt liian pieneksi tai tappio liian suureksi. VML 31 §:n perusteella veroviranomaiset voivat siis toimittaa verotuksen siten kuin markkinaehtoperiaatetta olisi noudatettu.

Säännöksen mukaan etuyhteys syntyy, kun toisella osapuolella on välitön tai välillinen määräysvalta toisessa osapuolella. Tosiasiallinen määräysvalta toisesta osapuolesta voi perustua osakeomistukseen, äänivaltaan tai nimitysoikeuteen. Etuyhteyden määrittäminen on siirtohinnoittelussa tärkeää, sillä siirtohinnoitteluoikaisu on mahdollista tehdä ainoastaan etuyhteydessä olevien yhtiöiden välisistä liiketoimista.

2.1.3 OECD:n malliverosopimukset

Valtioiden väliset verosopimukset noudattavat pääsääntöisesti OECD:n laatimaa malliverosopimusta. Myös Suomessa käytössä olevat verosopimukset on laadittu nojautuen OECD:n malliverosopimuksen periaatteisiin. Suomella on solmittuna tuloverosopimuksia noin 70 valtion kanssa (Fiscales, 2021). Seuraavaksi esitetyt OECD:n malliverosopimuksen artiklat ovat sisällöltään olennaisimmat siirtohinnoittelua koskevissa kysymyksissä.

OECD:n malliverosopimuksen 9 artikla, jonka mukaan:

9 artikla. Etuyhteydessä keskenään olevat yritykset

1. Milloin

a) sopimusvaltion yritys välittömästi tai välillisesti osallistuu toisen sopimusvaltion yrityksen johtoon tai valvontaan tahi omistaa osan sen pääomasta, taikka

b) samat henkilöt välittömästi tai välillisesti osallistuvat sekä sopimusvaltion yrityksen että toisen sopimusvaltion yrityksen johtoon tai valvontaan tahi omistavat osan niiden pääomasta,

ja jos jommassakummassa tapauksessa yritysten välillä kauppa- tahi rahoitus-suhteissa sovitaan ehdoista tai määrätään ehtoja, jotka poikkeavat siitä, mistä riippumattomien yritysten välillä olisi sovittu, voidaan kaikki tulo, joka ilman näitä ehtoja olisi kertynyt toiselle näistä yrityksistä, mutta näiden ehtojen vuoksi ei ole sille kertynyt, lukea tämän yrityksen tuloon ja verottaa siitä tämän mukaisesti.

2. Milloin sopimusvaltio lukee tämän valtion yrityksen tuloon – ja tämän mukaisesti verottaa – tuloa, josta toisen sopimusvaltion yritystä on verotettu tässä toisessa valtiossa, ja näin mukaan luettu tulo on tuloa, joka olisi kertynyt ensiksi mainitun valtion yritykselle, jos yritysten välillä sovitut ehdot olisivat olleet sellaisia, joista riippumattomien yritysten välillä olisi sovittu, tämän toisen valtion on asianmukaisesti oikaistava tästä tulosta siellä määrätyn veron määrä. Tällaista oikaisua tehtäessä on otettava huomioon tämän sopimuksen muut määräykset, ja sopimusvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten on tarvittaessa neuvoteltava keskenään. [Raunio & Karjalainen (2018, s. 5–6)]

OECD:n malliverosopimuksen 9 artikla koskee siis etuyhteisyriityksiä sekä niiden välisen tulon jaon oikaisemista. Tämän artiklan määräysten on tarkoitus poistaa taloudellinen kahdenkertainen verotus.

OECD:n malliverosopimuksen 9 artiklaa voidaan hyödyntää etuyhteydessä olevien yritysten välisen tulonjaon oikaisemiseksi markkinaehtoiseksi. Artiklassa ilmaistu markkinaehtoperiaate ja vaatimus sen noudattamisesta etuyhteysliiketoimissa on siirtohinnoittelun kansainvälinen perusta. Vastaava artikla sisältyy useimpiin Suomen solmimiin verosopimukseen (Verohallinto, 2021).

OECD:n malliverosopimus 25 artikla, jonka mukaan:

25 artikla. Keskinäinen sopimusmenettely

1. Jos henkilö katsoo, että sopimusvaltion tai molempien sopimusvaltioiden toimenpiteet johtavat tai tulevat johtamaan hänen osaltaan verotukseen, joka on tämän sopimuksen määräysten vastainen, hän voi näiden valtioiden sisäisessä lainsäädännössä olevista oikeusturvakeinoista riippumatta, saattaa asiansa sen sopimusvaltion toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi, jossa hän asuu tai, jos on kyseessä 24 artiklan 1 kappaleen soveltaminen, jonka kansalainen hän on. Asia on saatettava käsiteltäväksi kolmen vuoden kuluessa ensimmäisestä sitä toimenpidettä koskevasta ilmoituksesta, joka aiheuttaa sopimuksen määräysten vastaisen verotuksen.

2. Jos toimivaltainen viranomaisen havaitsee huomautuksen perustelluksi, mutta ei itse voi saada aikaan tyydyttävää ratkaisua, viranomaisen on pyrittävä toisen sopimusvaltion toimivaltaisen viranomaisen kanssa keskinäisin sopimuksin ratkaisemaan asia sopimuksenvastaisen verotuksen välttämiseksi. Tehty sopimus pannaan täytäntöön sopimusvaltioiden sisäisessä lainsäädännössä olevista aikarajoista riippumatta.

3. Sopimusvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten on pyrittävä keskinäisin sopimuksin ratkaisemaan sopimuksen tulkinnassa tai soveltamisessa syntyvät vaikeudet tai epätietoisuutta aiheuttavat kysymykset. Ne voivat myös neuvotella keskenään kaksinkertaisen verotuksen poistamiseksi sellaisissa tapauksissa, joita ei säännellä sopimuksissa.

4. Sopimusvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset voivat olla suoraan yhteydessä toisiinsa myös sellaisessa yhteisessä toimikunnassa, johon ne itse kuuluvat tai johon kuuluu niiden edustajia, päästäkseen sopimukseen edellä olevissa kappaleissa tarkoitettussa merkityksessä. [Raunio & Karjalainen (2018, s. 5–6)]

OECD:n malliverosopimuksen 25 artiklan tarkoituksena on antaa verosopimusvaltioille mahdollisuus ryhtyä keskinäiseen sopimusmenettelyyn mahdollisen kahdenkertaisen verotuksen tapauksissa. Malliverosopimuksen 25 artiklan mukaan sopimusmenettelyjen aloittamiseksi riittää uhka moninkertaisesta verottamisesta, joten menettelyä voidaan soveltaa jo ennen kuin tulo on lopullisesti verotettu kahteen kertaan (Verohallinto, 2020).

2.1.4 OECD:n siirtohinnoitteluohjeet

OECD:n julkaisemat siirtohinnoitteluohjeet ovat siirtohinnoittelusta aiheutuvien verorii-tojen ehkäisemiseksi tarkoitettuja jäsenvaltioiden yhteisiä pelisääntöjä. Nämä jäsenmai-den kesken laaditut säännöt ovat tarkoitettu sekä verovelvollisten että veroviranomais-ten noudatettavaksi. Siirtohinnoitteluohjeiden keskiössä on jäsenvaltioiden yhteinen näkemys siirtohinnoittelumenetelmistä sekä markkinaehtoisuuden soveltamisesta. OECD:hen kuuluvia jäsenmaita on 35, mutta siirtohinnoitteluohjeiden periaatteita nou-datetaan yleisesti myös OECD:hen kuulumattomissa valtioissakin (Raunio & Karjalainen, 2018, s. 36).

OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden alkuperäinen versio on julkaistu vuonna 1995 (Vero-hallinto, 2021). Tämän jälkeen ohjeita on uudistettu aika ajoin. Esimerkiksi vuonna 2010 OECD:n siirtohinnoitteluohjeisiin tehtiin huomattavia päivityksiä. Merkittävimmät muu-tokset ohjeistuksissa koskivat siirtohinnoittelunmenetelmän valintaa sekä vertailuarvoja (Raunio & Karjalainen, 2018, s. 35). Siirtohinnoitteluohjeisiin lisättiin lisäksi kokonaan uusi luku IX, joka käsittelee liiketoiminnan uudelleenjärjestelyä.

Viimeisimpinä päivityksinä OECD:n siirtohinnoitteluohjeisiin on tehty helmikuussa 2020 koskien rahoitusliiketoimien siirtohinnoittelua. Päivitetyissä siirtohinnoitteluohjeissa ohjeistetaan verovelvollisia sekä veroviranomaisia siitä, miten konsernin sisäisiä rahoitusliiketoimia tulee hinnoitella markkinaehtoisuuden mukaisesti (KPMG, 2020).

OECD:n jäsenvaltiot ovat sitoutuneet noudattamaan ohjeita verotuskäytännön yhdenmukaisuuden ja ennustettavuuden varmistamiseksi sekä kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi (Valtioneuvosto, 2014, s. 11–12). OECD:n julkaisemien ohjeiden keskiössä ovat seuraavat siirtohinnoittelumenetelmät:

- markkinahintavertailumenetelmä,
- kustannusvoittolisämenetelmä,
- jälleenmyyntihintamenetelmä,
- liiketoiminettomarginaalimenetelmä sekä
- voitonjakamisen menetelmä.

OECD:n siirtohinnoitteluohjeet eivät sisälly Suomen eivätkä monien muidenkaan maiden verolainsäädäntöön, mutta kyseisten ohjeiden tulkintasuosituksilla on kuitenkin erittäin keskeinen merkitys yleisesti siirtohinnoitteluun liittyvissä kysymyksissä (Raunio & Karjalainen, 2018, s. 38–39). Koska Suomi on OECD:n jäsenmaana sitoutunut siirtohinnoitteluohjeisiin, tulee esimerkiksi Verohallinnon noudattaa ohjeistuksen sisältämiä näkemyksiä. Raunio ja Karjalainen korostavat OECD:n tulkintaohjeiden merkittävyyden näkyvän Suomessa muun muassa siirtohinnoittelua koskevassa hallituksen esityksessä (HE 107/2006) sekä korkeimman hallinto-oikeuden (KHO) antamissa ratkaisuissa.

2.2 Siirtohinnoittelumenetelmät

Siirtohinnoittelussa on olennaista, että intressiyhteysyritysten väliset liiketoimet toteutuvat markkinaehtoperiaatteen mukaisesti. Markkinaehtoisuuden selvittäminen voi-

daan suorittaa joko yksittäisten transaktioiden osalta tai tarkastelemalla transaktiota yhtenä kokonaisuutena. Kukkonen ja Waldenin (2016, s. 199) mukaan OECD:n siirtohinnoitteluohjeet esittävät siirtohinnoittelussa käytettävän hinnan arvioinnin perustuvan

- tilanteen vertailukelpoisuuteen,
- suoritteiden vertailukelpoisuuteen, sekä
- osapuolten väliseen riippumattomuuteen.

OECD:n siirtohinnoitteluohjeessa määritetään markkinaehtoisuuden arviointiin soveltuvat menetelmät. Menetelmät voidaan jakaa kahteen kategoriaan: ensisijaisiin menetelmiin sekä toissijaisiin eli summaarisiin liiketoimivoittomenetelmiin (Kukkonen & Walden, 2016, s. 200). Ensisijaiset, perinteiset siirtohinnoittelumenetelmät kattavat Kukkonen ja Waldenin mukaan markkinahintavertailumenetelmän, kustannusvoittolisämenetelmän sekä jälleenmyyntihintamenetelmän. Toissijaisia, voittopohjaisia menetelmiä ovat puolestaan voitonjakamismenetelmät sekä liitetoiminettomarginaalimenetelmät. Äimä ja Kujanpää (2013, s. 307) esittävät perinteisten menetelmien pidettävän yleisesti luotettavimpina vaihtoehtoina kuin liikevoittoa testaavia menetelmiä osoittaa intressisyhteisyritysten välisten kauppojen markkinaehtoisuus. OECD:n siirtohinnoitteluohjeet mahdollistavat myös muiden kuin yllä lueteltujen menetelmien käytön. Olennaista on, että markkinaehtoisuuden kriteerit täyttyvät (OECD, 2017, kohta 2.2).

Siirtohinnoittelumenetelmän valintaan vaikuttavat yksilöllisen transaktion ominaisuudet sekä käytössä olevan tiedon laatu ja määrä. Menetelmän valinta perustuu niin tilanteen erityispiirteiden arviointiin kuin saatavilla olevaan vertailutietoonkin (Raunio & Karjalainen, 2018, s. 110). Eri menetelmiä on mahdollista käyttää myös samaan aikaan, jolloin verotuksessa voidaan hyödyntää eri menetelmistä saatavien arvojen vaihteluvälejä (Kukkonen & Walden, 2016, s. 201). Yritysten tulee soveltaa sitä siirtohinnoittelumenetelmää, joka soveltuu kyseessä olevaan tilanteeseen parhaiten. Menetelmän valinnassa

tulee huomioida eri menetelmien vahvuudet ja heikkoudet, sillä mikään OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa esitetyistä menetelmistä ei sovellu jokaiseen mahdolliseen tilanteeseen (Äimä & Kujanpää, 2013, s. 307).

Olenaisuudella on keskeinen merkitys sovellettaessa siirtohinnoittelumenetelmiä markkinaehtoisuuden osoittamiseksi. OECD:n siirtohinnoitteluohjeet korostavat lähipiiritransaktioiden markkinaehtoisuuden toteutumisen voitavan osoittaa ainoastaan riippumattomien osapuolten välisiä vertailukelpoisia liiketoimia tarkastelemalla (Raunio & Karjalainen, 2018, s. 144).

2.2.1 Markkinahintavertailumenetelmä

Markkinahintavertailumenetelmässä eli CUP-menetelmässä (*comparable uncontrolled price method*) verrataan verovelvollisen etupiiritransaktioissa käyttämiä siirtohintoja vertailukelpoisiin riippumattomien osapuolten kanssa tehdyissä transaktioissa käytettäviin hintoihin (Äimä & Kujanpää, 2013, s. 308). Markkinahintavertailumenetelmä on OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa esitetyistä siirtohinnoittelumenetelmistä ensisijaisin ja suositelluin menetelmä. CUP-menetelmää pidetään luotettavimpana siirtohintamenetelmänä silloin, kun avoimilta markkinoilta on mahdollista löytää riittävän vertailukelpoisia sisäisiä tai ulkoisia vertailutietoja riippumattomien osapuolten välillä (Äimä & Kujanpää, 2013, s. 308; Raunio & Karjalainen, 2018, s. 111). Lisäksi CUP-menetelmän merkitys on kasvanut, sillä käytännössä se on ainoa menetelmä, joka lähtökohtaisesti hyväksytään jokaisessa valtiossa (Kukkonen & Walden, 2010, s. 194).

Markkinahintavertailumenetelmää voidaan käyttää tavaran, aineettoman omaisuuden tai palvelun etuyhteisyriityksen kanssa tehtävissä liiketoimissa käytettävän markkinaehtoisuuden hinnan selvittämiseksi. Etuyhteydessä tehdyt liiketoimet ja riippumattomien osapuolten väliset transaktiot ovat vertailukelpoisia, jos

1. mikään vertailtavien transaktioiden tai niiden osapuolena olevien yritysten välinen ero ei olennaisesti vaikuttaisi hintaan avoimilla markkinoilla, tai
2. tällaisten erojen olennaiset vaikutukset voidaan poistaa tekemällä kohtuullisen tarkkoja oikaisuja. (Raunio & Karjalainen, 2018, s. 110)

Raunio ja Karjalaisen (2018) mukaan sovellettaessa markkinahintavertailumenetelmää ja arvioitaessa vertailukelpoisuutta, on tärkeintä, että vaatimus transaktioiden samankaltaisuudesta täyttyy. Vertailukelpoisuutta voidaan tarkastella esimerkiksi tuotteiden kohdalla niiden ominaisuuksien, laadun, saatavuuden sekä toimitusvolyymien perusteella. Yleisesti markkinahintavertailumenetelmä on luotettavin hyödykkeissä, joissa poikkeavuus yleisiin kauppaehtoihin on vähäistä (Kukkonen & Walden, 2010, s. 194). Esimerkiksi julkisesti noteeratut arvopaperit, kiinteistöt ja raaka-aineet ovat tällaisia. Sitä vastoin muun muassa immateriaalioikeudet sisältävät usein yksityiskohtaisia ja yksilöllisiä piirteitä, mikä tekee niiden vertailukelpoisuuden tarkastelusta haastavaa. Vertailukelpoisuuden vaatimus on markkinahintamenetelmää sovellettaessa kaikista merkittävin.

2.2.2 Kustannusvoittolisämenetelmä

Kustannusvoittolisämenetelmässä (*Cost plus method, CP*) markkinaehtoisen hinnan määrittäminen tapahtuu selvittämällä suoritteiden tuottamisesta aiheutuneet kustannukset sekä lisäämällä niihin hyväksyttävä kustannusvoittolisä (Kukkonen & Walden, 2010, s. 198). Usein tätä menetelmää käytetään erityisesti konsernin sisäisten palvelujen hinnoittelussa (Äimä & Kujanpää, 2013, s. 312). Raunio ja Karjalainen (2018, s. 122) kuvaavat tällaisiksi palveluiksi erilaiset konsernin sisäiset valmistuspalvelut, hallintopalvelut sekä tuotekehityspalvelut. Esimerkiksi sopimustuotekehitys katsotaan tuotekehityspalvelun myynniksi, ja kustannusvoittolisä on paljon käytetty menetelmä tämän kaltaisen palvelun hinnoittelussa.

Etupiiriin kuuluvalle ostajalle toimitetusta tavarasta tai palvelusta aiheutuneisiin kustannuksiin lisätään siis kohtuullinen kate eli voittolisä, ja se määritetään myyntikatteen tasolla prosenttiosuutena kustannuksista (Raunio & Karjalainen, 2018, s. 121). Kulupohjan perusteella laskettava voittolisä voi olla esimerkiksi 5 prosentin suuruinen. Yhtiön käyttämän voittolisän tulee vastata riippumattomien osapuolien kanssa käytettävää katetta.

2.2.3 Jälleenmyyntihintamenetelmä

Jälleenmyyntihintamenetelmässä (*Resale price method, RPM*) hinta johdetaan etuyhteisyrykseltä ostetun ja edelleen riippumattomalle taholle myydyn suoritteiden jälleenmyyntihinnasta. Siirtohintaa saadaan vähentämällä jälleenmyyntihinnasta eli hinnasta, jonka ostajayritys saa myydessään hyödykkeen eteenpäin ulkopuoliselle taholle, kohtuullinen alennus eli jälleenmyyntikate (Raunio & Karjalainen, 2018, s. 116; Äimä & Kujanpää, 2013, s. 311). Raunio ja Karjalaisen (2018) mukaan kohtuullinen jälleenmyyntikate kattaa jälleenmyyjän liiketoiminnan kustannukset ja tuottaa toimintaan nähden kohtuullisen voiton.

OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden mukaan jälleenmyyntihintamenetelmä soveltuu parhaiten markkinointitoimintaan sekä jälleenmyyjän ostaessa ja myydessä tuotteita muokkaamatta niitä (Raunio & Karjalainen, 2018, s. 118). Muokattaessa tuotteita niiden arvo saattaa muuttua, mikä vaikuttaa suoritteiden siirtohinnoitteluun.

Mikäli sisäistä verrokkia on mahdollista käyttää, jälleenmyyntihintamenetelmää sovellettaessa vertailukohtana käytetään riippumattomalle osapuolelle myydyn suoritteiden voittomarginaalia (Äimä & Kujanpää, 2013, s. 311). Mikäli sisäistä vertailukohtaa ei ole mahdollista käyttää, hyödynnetään vertailukelpoista jälleenmyyntikatetta määrittäessä ulkopuolisen riippumattoman yrityksen jälleenmyyntitoiminnasta ansaitsemaa myyntikatetta. Äimän ja Kujanpään (2013, s. 312) mukaan jälleenmyyntihintamenetelmää käytettäessä vertailukelpoisuuden vaatimukselle ei ole yhtä tiukkoja raameja kuin

markkinahintavertailumenetelmää käytettäessä. Suoritteiden samankaltaisuus kuitenkin hyödyttää vertailua.

2.2.4 Liiketoiminettomarginaalimenetelmä

Liiketoimintanettomarginaalimenetelmässä (*transactional net margin method, TNMM*) yritykselle määritetään nettovoittomarginaali suhteessa sopivaan erään, kuten liikevaihtoon, varoihin tai kustannuksiin. Äimän ja Kujanpään (2013, s. 314) mukaan liiketoimintanettomarginaalimenetelmä soveltuu parhaiten tilanteisiin, joissa etuyhteysliiketoimissa toinen osapuoli tuottaa rutiininomaisesti tavaroita tai palveluita toiselle osapuolelle, joka on vastuussa vaativimmista toiminnoista, kantaa oleelliset riskit tai käyttää arvokkaita aineettomia omaisuuseriä.

Liiketoimintanettomarginaalimenetelmässä vertailu suoritetaan yleensä liikevoiton tasolla (Raunio & Karjalainen, 2018, s.128–129). Tässä menetelmässä vaatimus vertailukohteiden samankaltaisuudesta ei ole niin suuri kuin esimerkiksi markkinahintavertailumenetelmässä tai kustannusvoittolisämenetelmässä. Sovellettaessa TNMM-menetelmää kohtuullisen nettomarginaalin arvioinnissa voidaan hyödyntää joko riippumattoman osapuolen kanssa tehtyjä vertailukelpoisia liiketoimia tai mikäli tällaista sisäistä vertausta ei ole saatavilla, voidaan tarkastella ulkopuolisen riippumattoman yrityksen tuottamaa nettovoittoa (Kukkonen & Walden, 2016, s. 208; Raunio & Karjalainen, 2018, s. 129).

2.2.5 Voitonjakamismenetelmä

Voitonjakamismenetelmä (*Profit split method*) on tarkoitettu sovellettavaksi tilanteisiin, joissa vertailukelpoista transaktiota ei ole olemassa. Menetelmä soveltuu Äimän ja Kujanpään (2013, s. 314) mukaan parhaiten tilanteisiin, joissa toisistaan riippumattomat osapuolet muodostavat yhteisyrityksen tai yhtymän. Kukkonen ja Walden (2016, s. 208)

esittävät voitonjakamismenetelmässä määriteltävän etuyhteisyriyksille niiden välisissä liiketoimissa syntyneen kokonaisvoiton. Määritetty kokonaisvoitto jaetaan konserniyritysten välille, kuten se jaettaisiin riippumattomien osapuolten välillä. Kokonaisvoitto määräytyy kullekin osapuolelle hyväksytyjen voitonjakotekijöiden, kuten liikevaihdon, henkilöstön tai sitoutuneiden pääomien määrän, suhteessa.

Voitonjakamismenetelmässä vertailukelpoisuus ei edellytä suoritteiden tai edes välttämättä toimintojen ja riskien samankaltaisuutta (Äimä & Kujanpää, 2013, s. 314–315). Sen sijaan riippumattoman osapuolen kokonaisvoiton jakamistavan tulee tapahtua vastaavanlaisissa olosuhteissa, jotta kyetään saamaan luotettava tulos tätä menetelmää sovellettaessa.

3 Aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelu

Kuten muidenkin etuyhteisyriyten välisten liiketoimien, myös aineetonta omaisuutta koskevien siirtojen tulee tapahtua markkinaehtoperiaatetta noudattaen. Aineeton omaisuus muodostaa merkittävän osan globaalin kaupankäynnin arvosta (Verohallinto, 2016b). Knuutisen (2014, s. 266) mukaan yritysten varallisuudesta jopa $\frac{3}{4}$ on arvioitu muodostuvan aineettomista oikeuksista. Knuutinen kuitenkin painottaa arvioiden olevan vain suuntaa antavia aineettoman omaisuuden arvonmäärityksen ja rajaamisen haasteellisuudesta takia. Aineettomien omaisuuserien markkinaehtoisen hinnoittelun arvioiminen on usein erittäin vaativaa sen ainutlaatuisen ja moniulotteisen luonteensa vuoksi.

3.1 Aineettoman omaisuuden määrittäminen

Suomen verolainsäädännössä ei ole nimenomaista määritelmää aineettomasta oikeudesta tai erillistä sääntelyä sitä koskevista erityispiirteistä. Oikeuskäytännön puuttuessa OECD:n siirtohinnoitteluohjeet toimivat yleisesti tulkintalähteenä aineettoman omaisuuden siirtohinnoitteluun liittyvissä kysymyksissä. OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa on oma lukunsa aineettoman omaisuuden siirtohinnoitteluun liittyen. Lisäksi siirtohinnoitteluohjeet tarkastelevat aineetonta omaisuutta yritysjärjestelyjä käsittelevässä luvussa. OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa aineettomasta omaisuudesta käytetään nimikettä aineeton.

OECD päivitti vuonna 2013 aineetonta omaisuutta koskevan luvun VI osana BEPS-projektia (*Base Erosion and Profit Shifting*). BEPS-projekti on OECD:n samana vuonna käynnistämä hanke veropohjan rapautumista ja kansainvälisen voitonsiirron estämiseksi. BEPS-hankkeessa merkittävin osa toimenpiteistä tarkastelee, millä valtiolla on oikeus verottaa liiketoiminnasta kertyneitä tuloja ja ovatko intressiyhteisyriyten väliset liiketoimet markkinaehtoisia (KPMG, 2/2017, s. 17).

OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa aineeton omaisuus, *Intangibles*, määritetään ”ei fyysiseksi tai rahoitukseen liittyväksi omaisuudeksi, jota voidaan omistaa tai kontrolloida taloudellisessa toiminnassa ja jonka käyttö tai siirto korvataan, jos se tapahtuu riippumattomien osapuolten välisessä liiketoimessa vastaavanlaisissa olosuhteissa” (OECD, 2017, kohta 6.3). Siirtohinnoitteluohjeissa esitetään myös, että aineettoman määritelmä ei välttämättä vastaa aineettoman omaisuuden kirjanpidollista tai juridista määritelmää vaan on yleisesti näitä laajempi (OECD, 2017, kohta 6.7).

Knuutinen (2014, s. 266) esittää aineettoman omaisuuden, aineettomien oikeuksien ja immateriaalioikeuksien käsitteiden vastaavan siirtohinnoittelua koskevassa kontekstissa toisiaan. Myös Raunion ja Karjalaisen (2018, s. 222) mukaan termejä voidaan käyttää siirtohinnoittelukysymyksissä toistensa synonyymeinä. Siirtohinnoittelussa aineeton omaisuus ei siis rajoitu ainoastaan suojattaviin aineettomiin oikeuksiin, vaan se kattaa kaiken omaisuuden, joka ei ole fyysistä tai rahoitukseen liittyvää omaisuutta, jota voi omistaa, kontrolloida tai hyödyntää kaupallisessa toiminnassa (Pankakoski, 2018; Knuutinen, 2014, s. 266).

3.2 Aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelu prosessina

Pankakoski (2018) esittää aineettoman omaisuuden markkinaehtoisin hinnoittelun viisivaiheiseksi prosessiksi. Pankakoski havainnollistaa aineettoman omaisuuden siirtohinnoitteluun kuuluvat toiminnot seuraavanlaisen prosessikaavion avulla:

Kuvio 1. Aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelu prosessina (Pankakoski, 2018).

3.2.1 Etuyhteysosapuolten identifiointi

Lähtökohtaisesti aineettoman omaisuuden tuottama tulo on ajateltu kuuluvan aineettoman omaisuuden omistajalle (Verohallinto, 2016b). Knuutisen (2014, s. 271) mukaan aineetonta omaisuutta koskevissa siirtohinnoittelukäytännöissä erotetaan kuitenkin juridinen, hyödyntämiseen perustuva sekä taloudellinen omistajuus toisistaan. Aineettoman omaisuuden juridisen omistajan ohella tulee siis identifioitava myös muut aineetonta omaisuutta hyödyntävät ja sen toimintoihin osallistuvat etuyhteysosapuolet (OECD, 2017, kohta 6.32).

OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden mukaan juridinen omistajuus ei siis yksinään takaa täysin oikeutta aineettomaan omaisuuteen liittyviin tuloihin. Omaisuuserän juridisen omistajan katsotaan olevan osapuoli, jolla on lain näkökulmasta sen muodollinen omistusoikeus (Knuutinen, 2014, s. 271). Esimerkkinä tästä on patentin omistaja, jonka nimiin patentti on rekisteröity. Juridisen omistajuuden lisäksi tulee huomioida myös muut konserniin kuuluvat yritykset, jotka ovat mahdollisesti osallistuneet aineettoman omaisuuden kehittämiseen, parantamiseen, ylläpitoon, suojaamiseen tai kaupallistamiseen liittyviin toimintoihin (Raunio & Karjalainen, 2018, s. 228; Verohallinto, 2016b). Perusperiaatteena on, että jokaisen aineettoman omaisuuden kehitys- ja muuhun toimintaan osallistuneen konserniyrityksen on saatava markkinaehtoinen korvaus ottamastaan riskistä, osallistumisesta kustannuksiin tai muusta aineettomaan omaisuuteen liittyvästä panostuksestaan (Raunio & Karjalainen, 2018, s. 228).

3.2.2 Aineettoman omaisuuden tunnistaminen

Aineettoman omaisuuden tunnistaminen on erittäin tärkeää, ja se edellyttää yksityiskohtaista arviointia. Aineeton omaisuus voi Verohallinnon yleisluontoisen määritelmän (2016b) mukaan syntyä esimerkiksi tutkimus- ja tuotekehitystoiminnassa, valmistustoi-

minnassa sekä myynti- ja markkinointitoiminnassa. Tyypillisimpiä aineettoman omaisuuden eriä ovat Verohallinnon mukaan esimerkiksi patentit, tavaramerkit, tekijänoikeudet, liikenimet, mallioikeudet, tietotaito eli know-how ja liikesalaisuudet. Siirtohinnoittelun aineeton omaisuus koskee siis laajaa joukkoa eri omaisuuseriä, joista riippumaton osapuoli olisi valmis maksamaan.

OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa (2017, kohta 6.15) esitetään aineettoman omaisuuden voitavan jakaa eri kategorioihin. Siirtohinnoitteluohjeiden (OECD, 2017, kohta 6.16) mukaan aineeton voidaan ryhmitellä esimerkiksi markkinointiin liittyvään aineettomaan omaisuuteen (*marketing intangibles*) sekä muuhun kaupalliseen aineettomaan omaisuuteen (*trade intangibles*). Markkinointiin liittyvää aineetonta omaisuutta ovat esimerkiksi tavaramerkit ja asiakasrekisterit. Kaupalliseen aineettomaan omaisuuteen puolestaan lukeutuu muun muassa tuotekehitykseen liittyvät oikeudet, kuten esimerkiksi patentit ja know-how.

Vaikka aineeton omaisuus muodostaa monesti suuren osan yrityksen arvosta, aineettomat oikeudet eivät monesti näy sellaisenaan yhtiön kirjanpidosta tai muista dokumenteista. Tästä syystä aineettoman omaisuuden tunnistaminen ja markkinaehtoperiaatetta noudattavan hinnoittelun arvioiminen on erityisen haastavaa, ja tulee arvioida aina tapauskohtaisesti (Verohallinto, 2016b). Esimerkiksi yrityksen henkinen omaisuus, kuten tietotaito, ei esiinny itsessään yrityksen kirjanpidossa. Sen markkinaehtoisen hinnoittelun määrittelyksi ei siis ole välttämättä osoittaa mitään aiemmin asetettua oletusarvoa, mikä tekee kyseisen aineettoman omaisuuserän siirtohinnoittelusta erityisen vaativan (Kukkonen & Walden, 2016, s. 212).

Raunio ja Karjalainen (2018, s. 225) korostavat ainutlaatuisen ja arvokkaan aineettoman omaisuuden tunnistamisen olevan olennaista siirtohinnoittelussa. Tällä tarkoitetaan sitä, että ainoastaan aineettoman omaisuuden tunnistaminen ei ole relevanttia, vaan myös kyseisen omaisuuserän tuottama arvo ja ainutlaatuisuus tulee selvittää hyödyntäen osana toimintoanalyysiä tehtävää arvoketjuanalyysiä.

3.2.3 Liiketoiminnan arvoketjun kuvaaminen

Arvoketjuanalyysi (Value Chain Analysis, ”VCA”) on yrityksen liiketoiminnan arvonluontiin liittyvien toimintojen arvioimista, ja eri toimintoihin osallistuvien osatekijöiden selvittämistä (KPMG, 2/2017, s. 16). Analyysin avulla pyritään tunnistamaan, millainen merkitys liiketoiminnan eri toiminnoilla on yrityksen arvoketjussa ja missä yrityksen merkittävimmät toiminnot ovat. OECD:n vuonna 2013 käynnistämän BEPS-hankkeen myötä arvoketjuanalyysi vakiinnutti paikkansa osana toimintoanalyysia.

Pankakosken (2018) mukaan osana toimintoanalyysiä suoritettava arvoketjuanalyysi on tehokkain silloin, kun se laaditaan siirtohinnoitteludokumentointia varten. Tällöin toiminto- ja arvoketjuanalyysillä on etukäteen laadittu ja voidaan osoittaa, että konserni on varmistanut siirtohinnoittelunsa markkinaehtoisuuden. Arvoketjuanalyysi voidaan suorittaa myös jälkikäteen veroriitoja varten tai esimerkiksi osana liiketoimintojen uudelleenjärjestelyä.

Aineeton omaisuus saattaa olla yksi merkittävimmistä arvoa luovista tekijöistä tarkasteltaessa konsernitason arvoketjua. Siksi on tärkeää tunnistaa kaikki lisäarvoa tuottavat toiminnot ja etuyhteysosapuolten kantamat riskit kokonaisuudessaan (Pankakoski, 2018). Aineettoman omaisuuden arvostaminen on yleensä erittäin haastavaa, koska jokainen aineeton omaisuuserä on omanlaisensa.

Eri toimintojen, prosessien ja merkittävimpien riskien arvioiminen voidaan tehdä siis arvoketjuanalyysin avulla. Tämän lisäksi arvoketjuanalyysiä on mahdollista hyödyntää sopivimman siirtohinnoittelumenetelmän valinnassa (Raunio & Karjalainen, 2018, s. 66). Raunio ja Karjalainen korostavat arvoketjuanalyysien olevan aina yksilöllisiä, ja että eri yrityksillä voi olla samasta toimialasta huolimatta toisistaan poikkeavia arvontuottajia.

3.2.4 Liiketoimintakohtainen toimintoanalyysi

Aineettoman omaisuuden tunnistamisen lisäksi on tärkeää ymmärtää, miten aineetonta omaisuutta hyödynnetään etuyhteysosapuolten välisissä liiketoimissa. Etuyhteisyri-tysten välisten liiketoimien tarkastelu alkaa yleisesti OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden lukujen I-III mukaisesti toiminto- ja vertailuanalyysillä. Toimintoanalyysi on maailmanlaajuisesti hyödynnetty menettely, jonka tarkoituksena on tunnistaa liiketoimissa osapuolten tekemät toiminnot, ottamat riskit ja toiminnoissa käytettävät arvokkaat omaisuuserät (Raunio & Karjalainen, 2018, s. 60). Veromenettelylain 14 b §:ssä toimintoanalyysistä käytetään nimitystä ”toimintoarviointi”. Kyseisiä termejä voidaan käyttää toistensa synonyymeinä. Toimintoanalyysillä on erittäin keskeinen rooli siirtohinnoittelussa, ja sen suorittaminen vie usein yrityksiltä paljon aikaa. Toimintoanalyysin tulee olla siirtohinnoitteludokumentointia koskevan lainsäädännön mukaan sisällytettynä laadittuun siirtohinnoitteludokumentointiin (Laki veromenettelystä, 14b §).

Pankakoski (2018) kuvaa aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelun koostuvan useista osatekijöistä. Aineeton omaisuus voi kuulua konserniyhtiöiden välisten liiketoimien laajaan kokonaisuuteen ja olla hyödynnetty esimerkiksi konserniyhtiön valmistustoiminnassa. Eri konserniyhtiöt voivat käyttää aineetonta omaisuutta eri toiminnoissa, kuten esimerkiksi hyödyntämällä tuotekehitysosaamista, patentteja ja markkinointiaineetonta muodostaen kokonaisuuden. Tällöin osapuolten välille laaditaan toimintoanalyysi, jossa kuvataan operatiivisen liiketoiminnan arvoketju ja määritetään kokonaisuuden jokainen osatekijä. Verohallinnon (2016b) mukaan siirtohinnoittelun laaja näkökulma on huomioitava aina siirtohintoja määritettäessä, jotta kaikki aineettoman omaisuuden tuottaman tulon osat tulevat tarkastelluksi. Aineettomaan omaisuuteen liittyvässä toimintoanalyysissä tarkastellaan toimintoja, jotka liittyvät aineettomien omaisuuserien kehittämiseen, parantamiseen, ylläpitoon, suojaamiseen ja hyväksi käyttämiseen (Raunio & Karjalainen, 2018, s. 228). Raunio ja Karjalainen (2018, s. 61) havainnollistavat toimintoanalyysiin yleisesti vaikuttavat tekijät seuraavan kaavion mukaisesti:

Kuvio 2. Toimintoanalyysiin vaikuttavat osatekijät (Raunio & Karjalainen, 2018, s. 61).

OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden mukaisesti toimintoanalyysissä (*functional analysis*) arvioidaan etuyhteyssuhteessa tehdyissä liiketoimissa ja riippumattomien yritysten vertailukelpoisissa riippumattomissa liiketoimissa suorittamia toimintoja ottaen huomioon käytetty omaisuus ja otetut riskit (Verohallinto, 2018). Keskeistä toimintoanalyysissä on siirtohinnoitteluohjeiden mukaan ymmärtää tarkasteltavat liiketoimet itsessään, ja niiden kannalta olennaiset toiminnot, riskit ja varat.

3.3 Aineettoman omaisuuden markkinaehtoisuus

Aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelun tavoitteena on pystyä määrittämään liike-toimelle markkinaehtoinen hinta, jonka ehdoista toisistaan riippumattoman osapuolet olisivat sopineet vastaavissa olosuhteissa aineettoman omaisuuden erityispiirteet huomioiden. Mikäli etuyhteyssuhteiden välisen aineettoman oikeuden, kuten esimerkiksi patentin, luovutuksessa käytetty hinta ei vastaa markkinaehtoperiaatetta, voidaan järjestykseen soveltaa siirtohinnoitteluvoimakkautta.

Markkinahinnan määrittäminen perustuu yleisesti aineettomista oikeuksista saatavan tai odotetun hyödyn määrän arviointiin. Kukkonen ja Walden (2016, s. 213) listaavat hyödyn määrää kuvaavia aineettoman omaisuuden tekijöitä seuraavasti:

- laajuus: yksinoikeus/osittainen
- käyttöaika
- alueellinen laajuus
- merkitys markkinoilla
- innovatiivisuuden taso
- potentiaali markkinoiden hyväksikäytön osalta
- elinkaaren vaihe
- juridinen vahvuus.

Siirtohinnoittelussa markkinaehtoisen hinnan arvioimiseksi on olennaista ottaa huomioon, mitä liiketoimen osapuolten välillä on tosiasiallisesti sovittu. Oletuksena aineettomien oikeuksien markkinaehtoisuuden määrittämisessä on, että hinta olisi vähintään luovuttajan omassa hallussa odottaman hyödyn suuruinen ja vastaavasti korkeintaan vastaanottajan odottaman hyödyn määrä (Kukkonen & Walden, 2010, s. 180).

OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa esitetään eri menetelmiä, joita voidaan käyttää aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelun markkinaehtoisuuden arvioimiseksi. Näitä menetelmiä on kuvattu tämän tutkielman luvussa 2.2. Siirtohinnoitteluohjeissa esitetyn viiden menetelmän lisäksi OECD:n ohjeistaa käyttämään muita arvonmääritysmenetelmiä, joista suosituimpia ovat Raunion ja Karjalaisen (2018, s. 109) mukaan aineettoman omaisuuden hinnoittelussa käytettävät kassavirtapohjaiset arvonmääritysmenetelmät. Panakoski (2018) kuvaa aineettoman omaisuuden siirtohinnoitteluun soveltuvan parhaiten markkina- ja tuloperusteiset menetelmät. Tuloperusteiset arvonmääritystavat perustuvat aineettoman omaisuuden tulevaisuudesta odotettujen kassavirtojen nykyarvoon, ja menetelmät sopivat esimerkiksi patentoidun teknologian arvonmääritystilanteisiin.

Aineettoman omaisuuden uniikkiuden ja ainutlaatuisten ominaispiirteiden vuoksi markkinahintavertailumenetelmän soveltaminen aineettoman siirtohinnoittelussa on usein haastavaa, sillä markkinahintavertailumenetelmässä on erittäin kovat vaatimukset vertailukohteiden samankaltaisuudesta. Mitä ainutlaatuisempi aineeton omaisuus on kyseessä, sitä vaikeampaa sille on Pankakosken (2018) mukaan löytää vertailukelpoista kohdetta, ja siten myös vaikeampi määrittää markkinaehtoista siirtohintaa. Erityisesti vertailukelpoisiin markkinahintoihin perustuvan menetelmän haastavuus näkyy aineettoman omaisuuden luovutustilanteissa, ja menetelmän voidaankin käytännössä katsoa soveltuvan lähinnä aineettomista oikeuksista saatavien korvausten, kuten rojaltien määrän, arviointiin (Pankakoski, 2018; Kukkonen & Walden, 2016, s. 212).

Kukkosen ja Waldenin (2016, s. 213) mukaan kustannusperusteiset menetelmät ja kirjanpitoa varten tehdyt laskelmat eivät ole tarkoituksenmukaisia aineettoman oikeuden arvon määrittämiseksi, sillä kustannukset eivät yleensä ole suoraan yhteydessä aineettoman omaisuuden taloudelliseen arvoon. Sen sijaan kustannusvoittolisämenetelmä sopii aineettomista oikeuksista perittävän minimihinnan ja ostajan saaman hyödyn eli maksimimäärän määrittämiseen. Määritetyn vaihteluvälin sisällä pyritään arvioimaan transaktiossa mukana olevien osapuolten intressit ja osoittamaan maksajatahon aidosti hyötyvän liiketoimesta (Kukkonen & Walden, 2010, s. 207). Arvioinnin kohteena on käytännössä siis se, olisiko maksajayritys vastaavassa tilanteessa valmis maksamaan kyseessä olevasta aineettoman omaisuuden erästä vastaavalla tavalla, mikäli kauppa tehtäisiin riippumattoman osapuolen kanssa.

Siirtohinnoittelumenetelmän valinnassa on olennaista valita kulloiseenkin tapaukseen parhaiten soveltuva menetelmä. Siksi aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelumenetelmää valitessa on tärkeää huomioida aina tapauskohtaisesti aineettoman omaisuuden ominaispiirteet, etuyhteisyriyten toiminnot, kantamat riskit sekä vertailukelpoisuus (Pankakoski, 2018).

3.4 Aineetonta omaisuutta koskevat etuyhteysliiketoimet

Aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelussa on tärkeää huomioida myös tarkasteltavan liiketoimen muoto. Yleisimpiä aineetonta omaisuutta koskevia konserniyhtiöiden välisiä liiketoimia ovat lisensointi ja kauppa (Verohallinto, 2016b; Raunio & Karjalainen, 2018, s. 222). Aineettomia omaisuuseriä voidaan myydä kokonaan kaikkineen oikeuksineen tai vastaavasti oikeuksia voidaan siirtää vain rajoitetusti esimerkiksi lisensoinnin yhteydessä. Aineettomia omaisuuseriä voidaan myös siirtää yhdessä esimerkiksi palvelujen tai aineellisen omaisuuden kanssa (Pankakoski, 2018). Tällöin on olennaista määrittää järjestelyissä mukana olevien aineettomien omaisuuserien luonne ja liiketoimen arvonluontiin vaikuttavat osatekijät. Näin voidaan selvittää se, pitäisivätkö esimerkiksi toiminnot ja varallisuus arvostaa erikseen. Sekä lisensoinnin että kaupan yhteydessä on tärkeää varmistua järjestelyn tapahtumisesta ehdoin, joista riippumattomat osapuolet olisivat sopineet vastaavissa olosuhteissa.

3.4.1 Aineettoman omaisuuden lisensointi

Aineettoman omaisuuden lisensointi on erittäin yleinen globaaleissa konserneissa käytettävä järjestelytapa (Pankakoski, 2018). Lisensoinnissa yritys luovuttaa aineettomaan omaisuuserään käyttöoikeuden eli lisenssin, josta lisenssinsaaja maksaa korvausta. Yritys voi antaa käyttöoikeuden yhdelle tai useammalle lisenssinsaajalle samanaikaisesti (Raunio & Karjalainen, 2018, s. 237). Normaalisti käyttöoikeudesta maksettava korvaus maksetaan lisenssinantajalle juoksevan rojaltin tai lisenssimaksun muodossa (Verohallinto 2016b). Maksut voivat siis pohjautua joko kiinteisiin sovittuihin hintoihin tai esimerkiksi suoritteesta kertyneeseen liikevaihtoon.

Lisensoinnin markkinaehtoisuuden arvioinnissa on tärkeää tarkastella lisenssiehdot kokonaisuudessaan. Lisenssisopimuksissa on yleensä sovittu Verohallinnon (2016b) mukaan esimerkiksi lisenssin kohteesta, osapuolten oikeuksista ja velvoitteista, lisenssimaksujen suuruudesta, lisenssin maantieteellisestä laajuudesta sekä siitä, onko lisenssin

käyttäjää oikeutettu käyttämään yksin kyseistä omaisuuserää vai onko kyseessä niin sanottu rinnakkaislisenssi.

3.4.2 Aineetonta omaisuutta koskeva kauppa

Syitä etuyhteysyritysten väliseen kauppaan voi olla monia. Aineetonta omaisuutta voidaan siirtää esimerkiksi yritysjärjestelyjen yhteydessä. Raunio ja Karjalainen (2018, s. 233) esittävät konserniyhtiöiden välisen aineettoman omaisuuden siirron voivan olla järkevää esimerkiksi yrityskauppojen jälkeen, jotta aineetonta omaisuutta pystytään optimaalisesti hyödyntämään.

Verohallinnon (2016b) määritelmän mukaan aineettoman omaisuuden kaupassa myyvä osapuoli luopuu omistamistaan oikeuksista sekä niihin kohdistuvista tulevaisuuden tuotto-odotuksista lopullisesti. Olennaista aineettoman omaisuuden kaupan siirtohinnoittelussa on määrittää hinta, jolla riippumaton osapuoli olisi valmis luopumaan näistä aineettomista omaisuuseristä sekä tulevaisuuden tuotoista. Kuten aineettoman omaisuuden lisensoinnissa, myös sitä koskevassa kaupassa yksityiskohtaisesti laaditut sopimukset sekä huolellisesti dokumentoidut siirtohintaanalyysit mahdollistavat markkinaehtoisuuden perustelun mahdollisissa tulkinta- tai riitatilanteissa (Raunio & Karjalainen, 2018, s. 223).

4 Liiketoiminnan uudelleenjärjestely

Kansainvälisissä konserneissa tapahtuu kaiken aikaa erilaisia uudelleenorganisointeja. Yritykset pyrkivät kehittämään sekä kasvattamaan liiketoimintaansa eri keinoin. Keinoina tähän yritykset muun muassa luovat uusia innovaatioita, laajentavat toimintojansa kokonaan uusille markkina-alueille sekä ajavat alas vanhoja liiketoimintojansa. Liiketoiminnan uudelleenjärjestely voi koskettaa ainoastaan yksittäistä toimintoa tai olla koko konsernin kattava, konsernin liiketoimintamallia muuttava järjestely (Verohallinto, 2016c).

Konsernien sisällä tapahtuvat liiketoiminnan muutokset ovat monesti seurausta yritysjärjestelyistä, kuten esimerkiksi fuusioista tai yritysostoista (Mehtonen, 2005, s. 37). Yritysjärjestelyihin liittyy vahvasti yrityksen strategian, konsernin juridisen rakenteen ja konserniyritysten sijoittumisen sekä niiden välisen työnjaon arviointi. Mehtosen (2005, s. 38) mukaan yritysjärjestelyillä tavoitellaan yleensä synergiaetuja, kuten tuotantokapasiteetin tai aineettomien oikeuksien hyödyntämisen tehostamista. Lisäksi yritysjärjestelyillä voidaan hajauttaa eri liiketoimintoihin liittyviä riskejä toisistaan. Konsernin sisäisten toimintojen ja riskien uudelleenjärjestelyt vaikuttavat usein sekä organisaation rakenteisiin sekä sen sisällä tapahtuvaan siirtohinnoittelupolitiikkaan.

OECD:n siirtohinnoitteluohjeet esittävät ratkaisuja moniin uudelleenjärjestelytilanteita koskeviin siirtohinnoittelukysymyksiin. OECD lisäsi vuonna 2010 siirtohinnoitteluohjeisiin kokonaan oman lukunsa IX liiketoiminnan uudelleenjärjestelyihin liittyen. OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden (2017, kohta 9.1) mukaan yritysten uudelleenjärjestelyille ei ole olemassa lainsäädännössä määriteltyä tai yleisesti hyväksyttyä määritelmää. Siirtohinnoitteluohjeissa liiketoiminnan uudelleenjärjestelyllä kuitenkin viitataan konserniyhtiöiden väliset rajat ylittävään kaupallisten tai taloudellisten suhteiden uudelleenjärjestelyyn, mukaan lukien mahdollisten olemassa olevien järjestelyjen päättäminen tai merkittävä uudelleenneuvottelu. Uudelleenjärjestelyjen ainutlaatuisuus ja niihin liittyvien oikeuskäytäntöjen niukkuus tekevät uudelleenjärjestelyihin liittyvästä siirtohinnoittelusta erityisen vaativan.

4.1 Uudelleenjärjestelyn markkinaehtoisuus

Siirtohinnoittelussa tärkeintä on liiketoimien markkinaehtoisuuden varmistaminen. Markkinaehtoperiaatteen noudattamisen kannalta ei ole väliä, onko konsernin sisäinen järjestely tai muutos määritelty liiketoiminnan uudelleenjärjestelyksi vai ei (Raunio & Karjalainen, 2018, s. 255). Oleellista on, että järjestelystä maksettava tai perittävä korvaus on asetettu sen mukaan, mitä toisistaan riippumattomien osapuolten välillä olisi sovittu vastaavanlaisessa tilanteessa.

OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa (2017, kohta 1.33) kuvataan siirtohinnoitteluanalyysi kaksivaiheisena. Kuten siirtohinnoittelussa yleisestikin, myös uudelleenjärjestelystä tehtävän analyysin ensimmäisessä vaiheessa tunnistetaan osapuolten välinen transaktio ja toisessa vaiheessa arvioidaan markkinaehtoisuuden täyttävät ehdot vertaamalla tunnistettua transaktiota riippumattomien osapuolten välisiin transaktioihin. Jälkimmäistä vaihetta kutsutaan vertailuanalyysiksi.

4.1.1 Uudelleenjärjestelyn yksityiskohtien selvittäminen

On tärkeää tunnistaa, onko uudelleenjärjestelyn yhteydessä siirretty jotain tai sovittu muista järjestelyistä, josta maksettaisiin korvaus riippumattomien osapuolten kesken. Verohallinnon (2016c) mukaan tyypillisimpiä konserniyritysten välisiä uudelleenjärjestelyjä ovat erilaiset liiketoiminnan laajentamiseen, sopimussuhteiden muutoksiin sekä ai-neettomien omaisuuserien, merkittävien riskien, yksittäisen toiminnon tai liiketoimintakokonaisuuden siirtoihin liittyvät tilanteet. Liiketoiminnan muutostilanteita voivat olla myös esimerkiksi täyden riskin valmistajan muuttaminen sopimusvalmistajaksi tai esimerkiksi valmistustoiminnan tehostaminen eri valmistusyksiköiden erikoistumista lisäämällä (Raunio & Karjalainen, 2018, s. 255).

Uudelleenjärjestelyn yksityiskohtien tarkka selvittäminen on tärkeää, jotta järjestelyn markkinaehtoisuus pystytään varmistamaan. Koko siirtohinnoitteluprosessi saattaa sisältää lukuisia eri vaiheita, mutta olennaista on saada selvitettyä siirtohinnoitteluprosessin lukuisten eri vaiheiden avulla, olisiko vastaavin ehdoin toimittu riippumattomien osapuolten välillä.

OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden (2017, kohta 1.33) mukaan yksityiskohtien selvittäminen alkaa uudelleenjärjestelyn tunnistamisesta sekä sovittujen ehtojen tarkastelusta vertailuanalyysia hyödyntäen. Vertailuanalyysin tavoitteena on selvittää sovitut ehdot erityisesti osapuolten velvollisuuksista, oikeuksista ja riskeistä sekä ennen että jälkeen liiketoiminnassa tapahtuvien muutosten. OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden (2017, kohta 9.14) mukaan on lisäksi tärkeää tunnistaa syyt transaktiolle sekä arvioida, mitä muita realistisia vaihtoehtoja sille olisi ollut. Muiden realististen vaihtoehtojen tarkastelu on siirtohinnoittelun kannalta tärkeää, sillä mikäli tarjolla olisi taloudellisesti parempi vaihtoehto, riippumattomat yritykset tuskin ryhtyisivät transaktioon. Olennaista on siis pystyä osoittamaan uudelleenjärjestelyn olevan sellainen, johon riippumattomat osapuoletkin ryhtyisivät.

Raunio & Karjalainen (2018, s. 257) listaavat olennaisimmiksi tekijöiksi liiketoimien tunnistamisessa:

- transaktion sopimusehdot
- transaktion osapuolten tekemät toiminnot ja ottamat riskit ottaen huomioon miten toiminnot liittyvät konsernin arvon luontiin, transaktion olosuhteet sekä kauppatavat toimialalla
- siirretyn tavaran tai palvelun luonne
- taloudelliset olosuhteet ja markkinat sekä
- liiketoimintastrategiat.

Nämä tekijät ovat Raunion ja Karjalaisen (2018, s. 58) mukaan olennaisia myös vertailukelpoisuutta arvioitaessa. Näiden vertailukelpoisuuden osatekijöiksikin kutsuttujen ominaisuuksien tulee olla riittävän samankaltaisia, jotta vertailuanalyysi voidaan suorittaa tarkoituksenmukaisesti. Mikäli tekijät eivät ole vertailukelpoisia, voidaan eroja eliminoida tekemällä oikaisuja. Kukkonen ja Walden (2016, s. 196) määrittävät vertailukelpoisuuden arvioinnin olevan tapauskohtainen arviointi kaikista sellaisista tekijöistä, joilla olisi olennainen merkitys hinnan muodostumiseen riippumattomissa olosuhteissa.

4.1.2 Vertailukelpoisuuteen vaikuttavia tekijöitä

Lähtökohtaisesti vaihdannan kohteen vertailukelpoisuuteen vaikuttavat sen konkreettiset ominaisuudet. Markkinaehtoista siirtohintaa määritettäessä tuleekin huomioida vaihdannan kohteen reaalin sisältö. Kukkonen ja Walden (2016, s. 189) esittävät eri vaihdannan kohteissa huomioitavat ominaisuudet kuvion 3 mukaisesti:

Aineellinen omaisuus	Palvelut	Aineeton omaisuus
<ul style="list-style-type: none"> • fyysiset ominaisuudet • laatu • luotettavuus • saatavuus • hankintamäärä 	<ul style="list-style-type: none"> • luonne • laajuus 	<ul style="list-style-type: none"> • liiketoimen muoto(esim. lisensointi tai myynti) • tyyppi(esim. patentti, tavaramerkki tai know-how) • oikeussuojan kestoajka ja vahvuus • käytöstä odotettu hyöty

Kuvio 3. Eri vaihdannan kohteissa huomioitavat ominaisuudet (Kukkonen & Walden, 2016, s. 189).

Kuvion mukaisesti aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelussa tulee vertailukelpoisuutta arvioida tarkastelemalla siirtyvän omaisuuden lajia sekä sitä, onko kyseessä aineettomien oikeuksien osittainen vai kokonaisluovutus. Lisäksi aineettomien omaisuus-

erien oikeussuojan kestoaja ja vahvuus tulee arvioida. Lähtökohtana tässä on, mitä vahvemmassa ja pitkäaikaisemmasta oikeudesta on kyse, sitä suurempi tulisi korvauksen olla (Kukkonen & Walden, 2016, s. 189). Aineettoman omaisuuden käytöstä odotettua hyötyä markkinaehtoisin hinnan arvioinnissa tarkastellaan joko luovuttajan tai vastaanottajan näkökulmasta.

Vaihdannan kohteen ominaisuuksien lisäksi markkinaehtoiseen siirtohinnan määrittämisessä tulee huomioida jokaisen transaktioon liittyvän osapuolen suorittamat toiminnot sekä toimintoihin liittyvät vastuut ja riskit. Mitä vaativampia ja laajempia toimintoja osapuoli suorittaa, sitä suurempaa korvausta sille riippumattomassa suhteessa maksettaisiin (Kukkonen & Walden, 2016, s. 190). Riskien osalta markkinaehtoisuutta arvioidaan ottaen huomioon riskien mahdollinen toteutumien, niistä aiheutuvat seuraukset sekä osapuolten mahdollisuus hallita riskejä. Talousteoriaan liittyvä olennainen tosiseikka on, että mitä enemmän riskejä osapuolella on, sitä suurempaa tuottoa se lähtökohtaisesti odottaa saavansa.

Markkinaehtoisuuteen vaikuttavat olennaisesti lisäksi sopimusoikeudelliset seikat, taloudelliset olosuhteet sekä liiketoimintastrategiat (Kukkonen & Walden, 2016, s. 191–192). Markkinaehtoisuuden varmistamiseksi on jokaisen tilanteen olosuhteet sekä toimialan käytännöt otettava tapauskohtaisesti huomioon. Olosuhteisiin vaikuttavina tekijöinä voidaan pitää esimerkiksi markkinoilla vallitsevaa kilpailutilannetta, markkinoiden kokoa tai lainsäädäntöä. Sopimusehtojen markkinaehtoisuuden arvioinnissa puolestaan yleisesti tarkasteltavia sopimusoikeudellisia yksityiskohtia ovat esimerkiksi kauppahinnan oikaisut, alennukset, maksuehdot, toimitusehdot sekä vahinko- ja arvonalentumisriskien jakautuminen (Kukkonen & Walden, 2016). Myös liiketoimintastrategiat tulee huomioida siirtohinnoittelussa. Esimerkiksi pitkään markkinoilla toiminut osapuoli käyttää mahdollisesti erilaista hinnoittelustrategiaa kuin juuri markkinoille tullut yhtiö. Olennaista on tarkastella tilannetta riippumattoman yhteyden kannalta eli olisiko riippumaton osapuoli valmis vastaamaan strategiaan.

4.2 Uudelleenjärjestelyn jälkeinen siirtohinnoittelu

Liiketoiminnan uudelleenjärjestelyn tunnistamisen jälkeen on arvioitava etuyhteysosapuolten väliset liiketoimet muutosten jälkeen. Liiketoiminnan uudelleenjärjestelyt vaikuttavat usein osapuolten tekemiin toimintoihin, kantamiin riskeihin sekä hyödynnettäviin omaisuuseriin. Yhtiön toimintoja, varoja ja riskejä koskevat merkittävät muutokset voivat Verohallinnon (2016c) mukaan johtaa monesti aikaisemmin käytettävän siirtohinnoittelumenetelmän vaihtamiseen, menetelmän käytännön soveltamisen muuttamiseen ja sen perusteella tehtyjen oletusten päivittämiseen. Lähtökohtana on, että uudelleenjärjestelyn jälkeen tulee siirtohinnoittelun markkinaehtoisuus arvioida aina uudelleen.

Siirtohinnoittelun laaja näkökulma tulee huomioida myös liiketoiminnan uudelleenjärjestelytilanteissa (Verohallinto, 2016c). Tämä tarkoittaa sitä, että uudelleenjärjestelyn hinnanmäärityksessä on otettava huomioon yksittäisten liiketoimien muodostama kokonaisuus. Yksittäisten transaktioiden ja omaisuuserien markkinaehtoisuutta ei siis voida arvioida irrallaan kokonaisuudesta (Raunio & Karjalainen, 2018, s. 260).

Liiketoimintakokonaisuuden siirrossa käytettävän markkinaehtoisen korvauksen suuruus määritetään yleensä menetelmillä, joita riippumattomat osapuolet käyttäisivät keskinäisissä transaktioissaan. Liiketoimintakokonaisuuden arvo on (Verohallinnon, 2016c) mukaan monesti eri kuin yksittäisten omaisuuserien arvojen summa, minkä takia onkin tärkeää ottaa huomioon liiketoimintakokonaisuuden tulevaisuuden tuotto-odotukset sekä siihen kohdistuvat riskit arvioitaessa kokonaisuuden markkinaehtoisuutta.

Muuttuneessa liiketoimintamallissa on tärkeää tunnistaa osapuolten kantamat riskit, varat sekä siirrettävään omaisuuserään liittyvät toiminnot. Esimerkiksi aiemmin itsenäisesti toimineen valmistusyhtiön muuttuessa konserniyhtiön sopimusvalmistajaksi, siirtyy mahdollisesti valmistajan riskit ja aineettomat omaisuuserät jatkossa liiketoimista

vastaavalle konserniyhtiölle (Valtioneuvosto, 2014). Valmistusyhtiön vastuuksi jää tällöin ainoastaan tilauksesta tehtävä sopimusvalmistus, josta sille maksetaan markkinaehtoinen korvaus. Täyden riskin valmistusyhtiön voidaan katsoa siis muuttuvan uudelleenjärjestelyn myötä matalan riskin sopimusvalmistajaksi. Raunio ja Karjalainen (2018, s. 257) painottavatkin toimintoarviointia tehdessä erityisesti merkittävimpien riskien arviointia osapuolten riskiprofiilien yleensä muuttuessa uudelleenjärjestelyiden myötä. Riskeihin sisältyy tulevaisuuden tuotto-odotuksia, mikä vaikuttaa olennaisesti markkinaehtoisen hinnoittelun arviointiin. Liiketoiminnan uudelleenjärjestelyiden yhteydessä usein siirtyviä riskejä ovat esimerkiksi varasto-, markkina- ja luottoriskit.

Markkinaehtoisuuden kannalta ei ole olennaista onko uudelleenjärjestely luonnehdittu liiketoiminnan siirroksi tai toimintamallin muuttamiseksi. Tärkeää on ehtojen markkinaehtoisuuden määrittäminen aina tapauskohtaisesti ja tehdyn toimintoarvion perusteella (Raunio & Karjalainen, 2018, s. 264).

Koska liiketoiminnan uudelleenjärjestelytilanteet ovat yleensä uniikkeja ja tapauskohtaisia, ei luotettavaa vertailutietoa ole usein saatavilla markkinahintavertailumenetelmän soveltamiseksi. Liiketoiminnan uudelleenjärjestelytilanteiden markkinaehtoisuuden arvioinnissa käytetäänkin usein vertailutietojen puuttuessa muita menetelmiä, kuten esimerkiksi diskontattujen tulevien kassavirtojen menetelmää (Verohallinto, 2016c). Tässä menetelmässä uudelleenjärjestelyn markkinaehtoinen siirtohintaa määritetään vertailemalla keskenään kassavirtoja, joita yritys olisi saanut jatkamalla nykyistä toimintaansa, ja joita yrityksen odotetaan saavan uudelleenjärjestelyn jälkeen.

Aineettoman omaisuuden tunnistamiseen ja arvostamiseen liittyvät kysymykset nousevat esille erityisesti aineettomien omaisuserien siirtotilanteissa (Raunio & Karjalainen, s. 261). Aineetonta voidaan siirtää esimerkiksi yritysjärjestelyiden tai franchise -järjestelyiden yhteydessä. Olennaista on selvittää, onko etuyhteisyriyten kesken siirretty ai-

neettomia omaisuuseriä, ja maksettaisiinko niistä korvauksia riippumattomien osapuolten välillä. Lisäksi on tärkeää ymmärtää sekä syyt uudelleenjärjestelylle että muutoksiin keskeisesti liittyvien synergioiden merkitys.

Liiketoiminnan uudelleenjärjestelytilanteisiin lukeutuu konserniyhtiöiden välisissä sopimuksissa tapahtuneet muutokset. Sopimukseen perustuvat oikeudet voivat olla arvokasta aineetonta omaisuutta (OECD, 2017, 9.66). Sopimusehtojen muutosten tai sopimuksen irtisanomisen jälkeen on arvioitava, olisivatko toisistaan riippumattomat yhtiöt sopineet korvauksesta osapuolelle, jonka vahingoksi sopimusta muutetaan (Verohallinto, 2016c). Mikäli jotain liiketaloudellisesti arvokasta siirtyy konserniyhtiöiden välillä, on korvauksen maksaminen monesti aiheellista. Sopimusehtojen muuttuessa merkittävästi, saattavat konserniyhtiöiden väliset toiminnot, riskit ja varallisuus jakaantua muutosten jälkeen uudella tavalla, mikä vaikuttaa luonnollisesti siirtohinnoitteluun.

5 Siirtohinnoitteludokumentointi

Siirtohinnoitteludokumentointi on veromenettelylain (VML 14 a-c §) nojalla verovelvolliselle määritetty vaatimus laatia kirjallinen selvitys verovelvollisen ja etuyhteisyritysten välisten liiketoimien hinnoittelusta (Äimä & Kujanpää, 2013, s. 315). Siirtohinnoitteludokumentoinnin tulee osoittaa etuyhteisyritysten kanssa tehdyn kaupankäynnin markkinaehtoisuus. Siirtohinnoitteludokumentointi laaditaan erillisyyhtiön näkökulmasta eli etuyhteisosapuolta tarkastellaan konsernista erillisenä, itsenäisenä yksikkönä. Äimän ja Kujanpään (2013) mukaan dokumentointivelvoite kattaa verovelvollisen vastuun laatia, esittää sekä täydentää siirtohinnoitteludokumentaatio.

Siirtohinnoitteludokumentoinnin tarkoituksena on osoittaa siirtohinnoittelun markkinaehtoisuus toisistaan riippumattomien yritysten välisissä liiketoimissa (Verohallinto, 2016d). Siirtohinnoitteludokumentoinnin laatimisvelvollisuudella pyritään siis varmistumaan siitä, että etuyhteisyritysten välisissä liiketoimissa on sovellettu sellaisia ehtoja, joita olisi sovellettu toisistaan riippumattomien yritysten välillä. Markkinaehtoisuuden todentaminen esimerkiksi vertailukelpoisuuden ja liiketaloudellisen tarkoituksenmukaisuuden osalta, vaatii yksityiskohtaista dokumentointia.

5.1 Dokumentointisäännökset

Kansainvälisesti toimivan verovelvollisen siirtohinnoitteludokumentaation laajuus ja yksityiskohtaisuus riippuvat pääasiassa toimintavaltiossa säädetyistä säännöksistä ja käytänteistä. Useat jäsenvaltiot edellyttävät lainsäädännössään sekä verotuskäytännössään veroviranomaisille esitettjä dokumentteja konsernin sisäisestä siirtohinnoittelusta vuosittain annettavan veroilmoituksen yhteydessä (Helminen, 2016, s. 233). Monien jäsenvaltioiden säännökset siirtohinnoitteludokumentointiin liittyvistä vaatimuksista pohjautuvat pitkälti OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa esitettyihin periaatteisiin.

Suomeen siirtohinnoitteluun liittyvät dokumentointisäännökset ovat tulleet voimaan vuonna 2007. Sääntelyn keskiössä ovat vaatimukset dokumentoinnille, sen sisällölle, esittämiselle sekä täydentämiselle. Raunio ja Karjalainen (2018, s. 308) esittävät siirtohinnoittelun dokumentointia koskevan sääntelyn tavoitteeksi varmistua veroviranomaisten mahdollisuudesta muodostaa riittävä käsitys yhtiön siirtohinnoittelusta verotarkastusta ja lisäselvityspyyntöjä varten.

Dokumentointisäännökset perustuvat EU:n siirtohinnoittelun käytännesäännöstöön. Käytännesäännöstö määrittelee vähimmäisisällön EU:n jäsenvaltioissa toimivien etuyhteydessä keskenään olevien osapuolten siirtohinnoitteluasiakirjoille (Kukkonen & Walden, 2016, s. 224). EU:n vuonna 2006 julkaiseman käytännesäännösten periaatteet on tarkoitettu yhdenmukaistamaan siirtohinnoittelukäytäntöjä Euroopan unionissa sekä helpottamaan yritysten verotukseen liittyvien velvoitteiden täyttämistä (Helminen, 2016, s. 233; Verohallinto, 2018d). Kaikkien jäsenvaltioiden yritykset laativat omat erilliset asiakirjansa, kuitenkin yhteisiä sääntöjä noudattaen. EU:n käytännesäännöstö pohjautuu OECD:n siirtohinnoitteluohjeisiin.

Siirtohinnoittelun dokumentointisäännöksiä uudistettiin vuonna 2017. Uudistukset perustuvat OECD:n ja G20 -valtioiden yhteisen BEPS -toimenpideohjelman vuonna 2015 julkaisemiin suosituksiin siirtohinnoitteludokumentoinnin laatimisesta (Verohallinto 2016d). Dokumentointivelvoite sisältää suositusten mukaan kolme osaa

- 1) koko konsernia koskevista tiedoista (*master file*),
- 2) yksittäistä yritystä koskevista tiedoista (*local file*) ja
- 3) verotuksen maakohtaisesti raportoitavista tiedoista (*country-by-country report*).

Sen lisäksi, että verovelvollinen arvioisi liiketoimiensa markkinaehtoisuutta mahdollisimman ajantasaisesti, dokumentointivelvoitteen tarkoituksena on antaa veroviran-

omaisille lisäksi olennaista tietoa veroriskien arvioimiseksi sekä erilaisten ohjaus- ja valvontatoimenpiteiden suuntaamiseksi (Verohallinto, 2016d; Knuutinen, 2018, s. 265). BEPS-dokumentointiohjeistuksella on tavoiteltu läpinäkyvyyden lisäämistä verovellisten ja veroviranomaisten välillä sekä markkinaehtoperiaatteesta poikkeavan siirtohinnoittelun ehkäisemistä.

Verotuksen maakohtainen raportti on ainoastaan suurimmilta monikansallisilta konserneilta tilikausittain vaadittava selvitys. Selvityksessä raportoidaan konsernin maksamista veroista ja muista taloudellisista tiedoista eri valtioissa (Verohallinto, 2018). Sen laatii lähtökohtaisesti konsernin ylin emoyritys, mikäli konsernin liikevaihto on vähintään 750 miljoonaa euroa.

5.1.1 Dokumentointivelvollisuus

Veromenettelylain 14a §:ssä on määritetty dokumentointivelvollisuudesta. VML 14 §:ssä todetaan seuraavasti:

VML 14a § Siirtohinnoitteludokumentointi

Verovelvollisen on laadittava kirjallinen selvitys verovuoden aikana 31 §:ssä tarkoitetussa etuyhteydessä tekemistään liiketoimista, joissa liiketoimen toinen osapuoli on ulkomaalainen, sekä ulkomaalaisen yrityksen ja sen Suomessa sijaitsevan kiinteän toimipaikan välisistä toimista (siirtohinnoitteludokumentointi). Pieniltä ja keskisuurilta yrityksiltä ei edellytetä siirtohinnoitteludokumentointia. Pienellä ja keskisuurella yrityksellä tarkoitetaan yritystä

- 1. jonka palveluksessa on vähemmän kuin 250 henkilöä*
- 2. jonka liikevaihto on enintään 50 miljoonaa euroa tai taseen loppusumma enintään 43 miljoonaa euroa ja*

3. *joka täyttää mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten määritelmästä annetussa komission suosituksessa 2003/361/EY tarkoitetut yrityksen riippumattomuutta kuvaavat ja muut suositukseen sisältyvät pienen ja keskisuuren yrityksen tunnusmerkit. (1.12.2006/1041)*

VML 14 a §:n mukaan Suomessa verovelvollisen yrityksen on laadittava markkinaehtoisuuden noudattamisen todentava siirtohinnoitteludokumentointi liiketoimista, jotka on tehty verovuoden aikana ulkomaisen etuyhteysosapuolen kanssa (Verohallinto, 2016d). Dokumentointi tulee lisäksi laatia ulkomaisen yrityksen ja Suomessa sijaitsevan kiinteän toimipaikan välisistä liiketapahtumista. Siirtohinnoitteludokumentointia koskevaa sääntelyä ei sovelleta kotimaisten konserniyritysten välisiin liiketoimiin.

VML 14 a §:n mukaan pieniltä ja keskisuurilta yrityksiltä ei edellytetä siirtohinnoitteludokumentoinnin laatimista. Yritysten on kuitenkin niiden koosta riippumatta noudatettava etuyhteydessä tehdyissä transaktioissaan markkinaehtoperiaatetta, vaikka ne olisivatkin vapautettu siirtohinnoittelunsa dokumentoinnista. Verohallinnon (2016d) mukaan myös pienten yritysten kannattaa seurata ajantasaisesti markkinaehtoisuuden toteutumista etuyhteyssuhteessa tehdyissä liiketoimissaan, sillä veroviranomaiset voivat pyytää selvitystä etuyhteysliiketoimista, vaikka dokumentointivelvollisuutta ei olisikaan.

5.1.2 Dokumentoinnin sisältövaatimukset

VML 14 b §:ssä on säädetty siirtohinnoitteludokumentaation sisällöstä. VML 14 b §:n 1 momentin mukaan siirtohinnoitteludokumentoinnin on sisällytettävä seuraavat tiedot konsernista:

- 1) *organisaatorakenne;*
- 2) *kuvaus liiketoiminnasta;*
- 3) *kuvaus aineettomaan omaisuuteen liittyvästä toiminnasta;*
- 4) *kuvaus rahoitustoiminnasta;*

- 5) tilinpäätös tai sen puuttuessa vastaavat olemassa olevat tiedot;
- 6) tiedot rajat ylittävää tulon allokointia koskevista verotuksen ennakkolisistä kannanotoista ja sopimuksista. (29.12.2016/1489)

VML 14 b §:n 2 momentin mukaan siirtohinnoitteludokumentoinnin on sisällytettävä seuraavat tiedot verovelvollisesta:

- 1) organisaatio- ja hallintorakenteen kuvaus;
- 2) tiedot liiketoiminnasta;
- 3) kuvaus etuyhteyssuhteista;
- 4) tiedot etuyhteyssuhteessa tehdyistä liiketoimista sekä yrityksen ja sen kiinteän toimipaikan välisistä toimista;
- 5) toimintoarviointi etuyhteyssuhteessa tehdyistä liiketoimista sekä yrityksen ja sen kiinteän toimipaikan välisistä toimista;
- 6) vertailuarviointi ja käytettävissä oleva tieto vertailukohteista;
- 7) kuvaus siirtohinnoittelumenetelmästä ja sen soveltamisesta;
- 8) tilinpäätös tai sen puuttuessa vastaavat olemassa olevat tiedot;
- 9) sellaiset verovelvollisen etuyhteyssuhteissa tekemiä liiketoimia koskevat verotuksen ennakkolliset kannanotot ja sopimukset, joita Suomi ei ole antanut tai joissa Suomi ei ole sopimusosapuolena. (29.12.2016/1489)

VML 14b § 1 momentissa säädetään siis koko konsernia koskevista tiedoista. Koko konsernia koskeva master -file laaditaan yleensä emoyhtiössä, sillä siihen sisällytettävät tiedot ovat käytännössä sellaisia, jotka ovat ainoastaan konsernin emoyhtiön saatavilla. VML 14b § 2 momentissa säädetään puolestaan dokumentoivaa yritystä koskevista tiedoista. Yksittäisen verovelvollisen laatimaa local -filea koskevat sisältövaatimukset vastaavat pieniä muutoksia lukuun ottamatta jo vuodesta 2007 voimassa olleiden dokumentointisäännösten sisältöä (Raunio & Karjalainen, 2018, s. 324).

VML 14 b §:n mukaisesti siirtohinnoitteludokumentoinnin tulee sisältää selvitys verovelvollisen ja verovelvollisen kuuluvan konsernin harjoittamasta liiketoiminnasta sekä asemasta markkinoilla. Äimän ja Kujanpään (2013, s. 317) mukaan määritelmä liiketoimi kattaa kaikenlaiset taloudelliset toimenpiteet. Selvityksessä tulee lisäksi esittää tiedot intressiyhteisyryksistä, joiden kanssa verovelvollinen on verovuonna tehnyt rajat ylittäviä etuyhteystoimia.

Siirtohinnoitteludokumentoinnin tulee myös sisältää toimintoarviointi etuyhteydessä tehdyistä transaktioista sekä yrityksen ja sen kiinteän toimipaikan välisistä liiketoimista. Toimintoarvioinnin kuvauksesta tulee käydä ilmi intressiyhteisyryksien suorittamat toiminnot, toiminnoissa käytetty omaisuus, sitoutuneet varat sekä riskit (Äimä & Kujanpää, 2013, s. 317). Lisäksi dokumentoinnissa on oltava mukana vertailuarviointi sekä tiedot käytetystä siirtohinnoittelumenetelmästä. Vertailuarvioinnilla verovelvollinen esittää etuyhteystoimissa sovellettavien ehtojen vertailua riippumattomien yhtiöiden välisten transaktioiden sisältämiin ehtoihin. Siirtohinnoitteludokumentoinnin kuvaus siirtohinnoittelumenetelmästä kattaa tiedot itse menetelmästä, sen valinnasta sekä soveltamisesta.

VML 14b § sisältää verovelvollisen ja intressiyhteisyryksen välisille vähäisille liiketoimille, eli alle 500 000 euroa/vuosi, kevennetyn dokumentaatiomenettelyn. Arviointi vähäisistä liiketoimista suoritetaan markkinaehtoisten hintojen perusteella. Dokumentoinnista voidaan tällaisten liiketoimien osalta jättää liittämättä toimintoarviointi, vertailuarviointi sekä kuvaus siirtohinnoittelumenetelmästä sekä sen soveltamisesta. Nämä osiot ovat Kukkosen ja Waldenin (2016, s. 227) mukaan dokumentoinnin eniten resursseja vievät vaiheet.

5.1.3 Dokumentoinnin esittäminen

VML 14c §:ssä (1.12.2006/1041) säädetään siirtohinnoitteludokumentoinnin esittämisestä ja täydentämisestä. VML 14 c §:n mukaan verovelvollisen tulee esittää siirtohinnoitteludokumentointinsa 60 päivän kuluessa veroviranomaisen kehotuksesta. Aikaisintaan dokumentointi on annettava kuusi kuukautta tilikauden päättymisestä. 60 päivän määräaika siirtohinnoitteludokumentoinnin toimittamiselle tarkoittaa siis, että dokumentointia ei tarvitse laatia ajantasaisesti verovuotena. Siirtohinnoittelun markkinaehtoisuus on tarkoituksenmukaista kuitenkin varmistaa hyvissä ajoin jo siirtohinnoittelun suunnitteluvaiheessa (Äimä & Kujanpää, 2013, s. 318).

Mikäli veroviranomaiset esittävät dokumentointia täydentäviä lisäselvityspyyntöjä, tulee nämä esittää 90 päivän kuluessa veroviranomaisen kehotuksesta. Lisäselvityspyntö voi koskea esimerkiksi tietoa vertailukohteista (VML 14c §). Hallituksen esityksen (HE 107/2006 vp s. 19) mukaan lisäselvitys vertailukohteista voi tarkoittaa tietoa riippumattomasta vertailukohteesta, jota ei ole ollut käytössä, kun dokumentointia on laadittu. Raunio ja Karjalainen (2018, s. 337) arvioivat, että veroviranomaiset voivat pyytää lisäselvitystä käytännössä mistä tahansa siirtohinnoitteluun liittyvästä, siirtohinnoittelun markkinaehtoisuuden kannalta oleellisesta yksityiskohdasta.

5.1.4 Dokumentointivelvoitteiden laiminlyönti

Veromenettelylain 32 § käsittelee dokumentaatiovelvoitteiden laiminlyönnistä aiheutuvaan veronkorotusta.

VML 32 § Veronkorotus

Verohallinto määrää verovelvolliselle veronkorotuksen, jos:

- 1) veroilmoitus tai muu ilmoitus taikka muu säädetty tieto, asiakirja tai selvitys on annettu puutteellisena tai virheellisenä taikka on jätetty kokonaan antamatta;*
- 2) verovelvollinen ei ole esittänyt siirtohinnoitteludokumentointia tai sitä täydentävää lisäselvitystä 14 c §:ssä tarkoitetussa määräajassa taikka on esittänyt siirtohinnoitteludokumentoinnin tai lisäselvityksen olennaisesti vaillinaisena tai virheellisenä;*
- 3) 14 d §:ssä tarkoitettu ilmoituksen tai verotuksen maakohtaisen raportin antaja ei ole täyttänyt velvoitettaan säädettyssä määräajassa tai on täyttänyt sen olennaisesti vaillinaisena tai virheellisenä; tai*
- 4) verovelvollinen on aiheettomasti vaatinut ulkomaille maksettua veroa vähennettäväksi Suomessa.*

Veronkorotusta ei kuitenkaan määrätä sen johdosta, että verovelvollinen on jättänyt veroilmoituksessaan ilmoittamatta tiedon vähennyksestä tai muun verotuksessa verovelvollisen hyväksi vaikuttavan tiedon, ellei kyse ole 32 a §:n 2 momentissa tarkoitettusta tilanteesta.

Veronkorotus jätetään määräämättä, jos laiminlyönti on vähäinen tai laiminlyönnille on pätevä syy tai jos veronkorotuksen määrääminen olisi 32 a §:n 4 momentissa tarkoitetussa tilanteessa olosuhteet huomioon ottaen kohtuutonta.

Veronkorotus määrätään tuloverolaissa säädettyjen verosta tehtävien vähennysten ja alijäämähyvityksen vähentämisen jälkeen. Jos veronkorotuksen yhteydessä ei määrätä veroa, veronkorotus tilitetään valtiolle. (12.1.2018/15)

Mikäli verovelvollinen ei siis ole esittänyt siirtohinnoitteludokumentointia tai sitä täydentävää lisäselvitystä tai mikäli dokumentointi tai lisäselvitys on toimitettu vaillinaisena tai virheellisenä, voidaan veroverolliselle määrätä VML 32 §:n 4 momentin mukaisesti enintään 25 000 euron veronkorotus. Veroviranomainen voi kuitenkin määrätä veronkorotuksen yli 25 000 euroa suuremmaksi, mikä verovelvollinen on rikkonut useampia velvoitteita.

Mikäli dokumentointi on puuttunut tai ollut olennaisesti puutteellinen tai virheellinen, ja tästä syystä siirtohinnoittelun markkinaehtoisuuden tarkastelu on veroviranomaisen kannalta hankaloitunut, voidaan veronkorotus määrätä huolimatta hinnoittelun markkinaehtoisuudesta tai mahdollisesta siirtohinnoitteluoikaisusta (Äimä & Kujanpää, 2013, s. 319).

5.2 Dokumentoinnin sisällöstä

Verohallinnon (2016d) mukaan hyvässä siirtohinnoittelun dokumentoinnissa on kuvattu yksityiskohtaisesti etuyhteysliiketoimien osapuolet, näiden suorittamat toiminnot, vastuut, käytetyt varat, riskit sekä liiketoimien olosuhteet ja tavoitteet. Hyvä dokumentointi on ajantasaisesti laadittu ja sen luettuaan, ulkopuolinen voi ymmärtää liiketoiminnan harjoittamisen merkityksen ja siihen vaikuttavat tekijät. Riittävän yksityiskohtaisen siirtohinnoitteludokumentaation perusteella veroviranomaisen on mahdollista tehdä konserniyhtiötä koskeva riskianalyysi ja arvioida sisäisten liiketoimien siirtohintojen markkinaehtoisuus (Helminen, 2016, s. 238). OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa (2017, kohta 5.32) painotetaan kuitenkin olennaisuuden merkitystä dokumentoinnissa. Kaikki etuyhteysyritysten väliset transaktiot eivät välttämättä ole riittävän olennaisia raportoida täydellisesti.

Huolellisesti ja ajantasaisesti laadittu siirtohinnoitteludokumentointi mahdollistaa kansainvälisen konsernin sisäisiin liiketoimiin liittyvän moninkertaisen verotuksen riskin hallintaa. Tämä edesauttaa konsernin suojautumista veroviranomaisten jälkikäteen suorittamia siirtohintaoikaisuja vastaan (Helminen, 2016, s. 234).

Raunion ja Karjalaisen (2018, s. 310–311) mukaan siirtohinnoitteludokumentoinnin laadinta nähdään usein yrityksessä ainoastaan työläänä velvollisuutena, josta ei ole yrityk-

selle välitöntä hyötyä. Dokumentointia laadittaessa etuyhteyssuhteessa tehdyt liiketoimet tulevat kuitenkin tunnistetuiksi ja niiden siirtohinnoitteluun liittyvät ratkaisut voidaan tehdä hallitusti (Verohallinto, 2016d). Siirtohinnoittelun dokumentoinnin laadinta voi siis auttaa yritystä hallitsemaan konsernin sisäisiä liiketoimia ja niihin liittyviä toimintoja tehokkaammin ja tarkoituksenmukaisemmin.

Verohallinto (2016d) suosittelee päivittämään siirtohinnoittelunsa dokumentointi vähintään kerran vuodessa. Näin yritys kykenee hyödyntämään konsernin liiketoimiin liittyvää informaatiota tuoreeltaan. Jälkikäteen tehtävät selvitykset eri liiketoimien ja siirtohinnoitteluun liittyvien ratkaisujen yksityiskohdista voivat olla haastavia tehdä. Erityisen tärkeää ajantasaisen dokumentoinnin laadinta on liiketoimien uudelleenjärjestelytilanteissa.

5.2.1 Kuvaus aineettomaan omaisuuteen liittyvästä toiminnasta

Siirtohinnoitteludokumentoinnin Master -filen tulee sisältää erillinen kuvaus aineettomaan omaisuuteen liittyvästä toiminnasta. Aineettoman omaisuuden käsite siirtohinnoitteludokumentoinnissa vastaa OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa esitettyä laajaa määritelmää. Aineeton omaisuus on usein niin merkittävässä asemassa liiketoiminnan arvonmuodostuksen kannalta, että aineettoman yksityiskohtaisemman dokumentoinnin on katsottu olevan perusteltua (Verohallinto, 2018).

Aineettoman omaisuuden kuvauksessa tulee esittää konsernin kokonaisstrategia ja siirtohinnoitteluperiaatteet liittyen aineettoman kehittämiseen, omistamiseen ja hyödyntämiseen. Verohallinto kuvaa ohjeistuksessaan (2018) merkittävimiksi toiminnoiksi esimerkiksi tutkimusohjelman suunnittelun ja kontrolloinnin, tutkimuksen suuntaamisen, tutkimusohjelman strategisten päätösten kontrolloinnin, tutkimusbudjetin hallinnan, päätökset aineettoman suojaamisesta sekä tutkimus- ja kehitystoiminnan laadun-

varmistuksen. Aineettoman kuvauksessa on esitettävä lisäksi tiedot merkittävien tutkimus- ja kehitystoimintojen sekä näitä kontrolloivien ja johtavien tahojen sijainnista. Keskeisten toimintojen maantieteellisen sijainnin tunnistamisella ja sijainnin yhdistämisellä konsernin yleisen tason aineetonta koskevaan strategiaan ovat olennaisia tekijöitä yrityksen aineettomaan omaisuuteen liittyvän toiminnan ymmärtämiseksi (Verohallinto, 2018).

Seuraavaksi aineettomaan omaisuuteen liittyvässä kuvauksessa identifioidaan siirtohinnoittelun kannalta ainutlaatuiset ja arvokkaat aineettomat omaisuuserät sekä esitetään näiden juridiset omistajat sekä tärkeimmät sopimusjärjestelyt (Raunio & Karjalainen, 2018, s. 322; Verohallinto, 2018). Sopimusjärjestelyistä tulee listata merkittävimmät sopimukset ja sopimusten osapuolet. Merkittävimpiä sopimuksia ovat muun muassa kustannustenjako sopimukset, tutkimuspalvelusopimukset sekä lisenssisopimukset.

Aineettoman omaisuuden kuvauksessa tulee lisäksi esittää yleisluontoinen selvitys tärkeistä tilikaudella tapahtuvista aineettoman omaisuuden uudelleenjärjestelyistä. Selvitykseen tulee liittää tiedot aineettoman omaisuuserien siirtojen osapuolista, osapuolten sijainnista sekä suoritettujen korvauksien suuruudesta. Mikäli aineettoman omaisuuden siirto liittyy liiketoiminnan uudelleenjärjestelyyn, voidaan selvitys esittää myös konsernin liiketoiminnan kuvauksen yhteydessä (Verohallinto, 2018).

Siirtohinnoitteludokumentoinnin Master -filessa tulee pysyttäytyä päälinjojen kuvauksessa, sillä laadittava dokumentti kattaa koko konsernin tiedot. Olennaista on Raunio ja Karjalaisen (2018, s. 322) mukaan välttää väärän mielikuvan antamista Master -filea lukevalle veroviranomaiselle. Esimerkiksi yksittäisen aineettoman omaisuuserän hinnoittelu saattaa poiketa merkittävästi koko konsernin yleisestä linjasta. Siksi on tärkeää, että laadittaessa siirtohinnoitteludokumentointia huomioidaan mahdolliset poikkeamat konserniperiaatteissa muun muassa käytettävillä sanamuodoilla.

6 Empiirisen aineiston analyysi

Tutkielman empiriaosuus toteutettiin kirjallisuuskatsauksena ja siinä hyödynnettiin EBSCO- ja Google Scholar -tietokantoja. Tietokannoista saatavaa aineistoa analysoitiin tavoitteena löytää synteesi aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelun erityispiirteistä. Tutkimuksen empiriaosuudessa tarkasteltiin erityisesti yhteyttä aineettomalle omaisuudelle ominaisten piirteiden ja niihin liittyvien ajankohtaisten haasteiden välillä.

Kirjallisuuskatsausta varten tietokannoista haettiin kansainvälisiä tutkielmia ja tieteellisiä artikkeleita käyttämällä hakusanoina ”*Transfer pricing*” ja ”*Intangible*”. Haku jätettiin näin ollen melko laajaksi aineettoman omaisuuden siirtohinnoitteluun liittyen. Tavoitteena tällä suhteellisen avoimella haulla oli löytää aidosti ne erityispiirteet ja haasteet, joita aineettoman omaisuuden siirtohinnoitteluun yleisesti ottaen liittyy. Sen sijaan kirjallisuuskatsauksen aineistonkeruu rajattiin tutkijan kriittiseen arviointiin perustuen käsittelemään aineettoman omaisuuden siirtohinnoitteluun liittyvä materiaali ainoastaan vuosilta 2017 – 2021. Muun muassa aineettoman omaisuuden siirtohinnoitteluun liittyvät OECD:n ohjeistukset ovat muuttuneet paljon viimeisten vuosien aikana, ja viimeisin aineettoman omaisuuden kannalta merkittävä päivitys julkaistiin vuonna 2018 (KPMG, 2020). Siksi tutkimuskysymyksiin pyritään löytämään vastaus käyttämällä mahdollisimman ajankohtaista aineistoa, joka huomioi päivitettyt ohjeistukset ja säännökset.

EBSCO -haku antoi edellä esitetyillä kriteereillä 50 hakutulosta. Google Scholarista ei puolestaan saanut yhtä rajattua hakutulosta kuin EBSCO -tietokannasta, joten tämän tietokannan osalta tarkastelussa käytettiin tutkijan harkintaa tutkielmalle relevantille aineistolle. Yhteensä Google Scholarista saatua aineistoa tarkasteltiin 17 kappaletta. Tutkijan harkinnan mukaan tämä (50 + 17) on riittävän kattava otanta saada käsitys ajankohtaisimmista aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelua koskevista erityiskysymyksistä.

Tutkielmassa ei käsitellä kaikkia kirjallisuuskatsauksen yhteydessä esiintyneitä näkökulmia vaan siinä keskitytään löytämään tutkimuskysymyksille olennaisimmat asiat, jotta

synteesi voidaan muodostaa. Tutkimuskysymykset huomioiden, empiriaosuudessa tarkastellaan erityisesti aineettoman omaisuuden erityispiirteistä johtuvia ajankohtaisia siirtohinnoittelukysymyksiä. Koska aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelutilanteet ovat yleisesti ottaen erittäin uniikkeja ja tilannesidonnaisia, rajataan tutkimuksen ulkopuolelle yksittäisten siirtohinnoittelutapausten käsittely. Sen sijaan tutkielmassa esitetään aineettoman omaisuuden kannalta kriittisimpiä ominaispiirteitä, jotka koskettavat aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelua laaja-alaisesti. Se ei siten tule antamaan suoria vastauksia mihinkään tiettyyn yksittäiseen tilanteeseen. Tutkielmassa ei myöskään erotella eri aineettoman omaisuuden lajeja, kuten patenteja, rojalteja tai tietotaitoa toisistaan, vaan tutkielmassa tarkastellaan näitä kaikkia yhtäläisinä aineettoman omaisuuden erinä.

Kirjallisuuskatsauksessa mukana oleva aineisto kattoi monenlaisia artikkeleita ja tutkimuksia lukuisista eri katsantokannoista. Yksittäisenä mainintana voidaan nostaa *International Tax Review*, joka oli lähteenä merkittävä tässä tutkielmassa tehtyjen empiiristen havaintojen osalta. Kirjallisuuskatsauksen aineisto piti sisällään eri näkökulmia esimerkiksi aineettoman omaisuuden optimaalisesta sijoittamisesta, rojalteista saatavan korvauksen määrittämisestä, patenteja koskevista erityispiirteistä sekä eri valtioiden näkemyksistä aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelutilanteisiin. Lisäksi aineistossa käsiteltiin muun muassa aineetonta omaisuutta ja sen intensiivisyyttä veronkierron välineenä, siirtohinnoittelua koskevan sääntelyn merkitystä ja OECD:n viimeisimmistä päivityksistä aiheutuvia vaikutuksia aineettoman omaisuuden siirtohinnoitteluun. Yksittäisistä tapauksista korostui Amazonin ja veroviranomaisen välinen, paljon huomiota saanut vuosia kestänyt verokiista. Kyseisestä tapauksesta on kirjoitettu monista eri näkökulmista, ja tapaus toimii varmasti case-esimerkkinä aineettoman omaisuuden siirtohinnoitteluun liittyvässä kirjallisuudessa vielä pitkään.

Kirjallisuuskatsaus sisälsi siis lukuisia eri näkökulmia aineettoman omaisuuden siirtohinnoitteluun liittyen. Analysoitaessa tarkasteltavaa aineistoa, kyettiin tutkielmassa kuitenkin löytämään johdonmukainen synteesi kriittisimmistä ja ajankohtaisimmista aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelua koskevista teemoista.

6.1 Kansainvälinen sääntely

Tutkielmassa tehtyjen havaintojen perusteella standardoidulle maailmanlaajuiselle siirtohinnoittelupoliticalle löytyy kannatusta. Siirtohinnoittelun on tutkittu olevan yksi olennainen veronkierrossa käytettävä väline, ja standardoidun siirtohinnoittelun uskotaan olevan yksi ratkaisu aggressiivisen verosuunnittelun ehkäisemiseksi (Hagan, 2020; Zvarikova & Kovalova, 2021). Yksityiskohtaisempien määräysten lisäksi yrityksiltä oltaisiin valmiita vaatimaan entistä enemmän tietoja näiden siirtohinnoittelukäytännöistä.

Vaikka OECD:n ohjeistukset sekä esimerkiksi EU:n yhteiset käytännesäännöt on luotu yhtenäistämään siirtohinnoittelukäytänteitä, ne eivät kuitenkaan ole lainsäädäntöön verrattavissa olevia auktoriteetteja. Jotta siirtohinnoittelun avulla tapahtuvaa veronkiertoa kyettäisiin tehokkaasti estämään, olisi valtioiden perusteltua määritellä siirtohinnoittelua koskeva sääntelynsä mahdollisimman tarkasti (Zvarikova & Kovalova, 2021). Lainsäädännön kehittäminen ja raportointivaatimusten yhtenäistäminen siirtohinnoittelua koskevien ongelmien ratkaisemiseksi on esitetty edistävän myös kansainvälistä kaupankäyntiä ja vähentävän eriarvoisuutta (Sebele-Mpofu ja muut, 2021; Fu & Ghauri, 2020).

Aineettoman omaisuuserät ovat luonteensa takia herkkiä veronkierrolle, sillä ne ovat muun muassa erittäin helpposiirtoisia. Aineettoman omaisuuden siirtojen on tunnistettu olevan päämekanismeja, joilla globaalit yritykset kohdistavat keinotekoisesti tuhlonsa matalan verotuksen alueille (Crott, 2021; International Tax Review, 2019; De Si-

mone & Sansing, 2019; Gupta, 2018; Auerbach ja muut, 2017). Esimerkiksi rojalteja voidaan keinotekoisesti väärinkäyttää laskuttamalla korkean verotuksen valtiossa toimivaa yritystä ja vastaavasti tuottamalla voittoja matalan verotuksen valtioissa.

Siirtohinnoittelutilanteiden yleisenä ongelmana voidaan pitää käyvän arvon määrittämiseen liittyvien säännösten avoimuutta. Tutkielman havaintojen perusteella kansainvälinen verojärjestelmä kaipaakin uudistamista. Muun muassa Crotti (2021) sekä Jinyan ja muut (2019) esittävät, että voittoa siirtävän käyttäytymisen hillitsemiseen tähtäävän politiikan tulisi keskittyä ensisijaisesti aineettomaan omaisuuteen liittyviin mittausongelmiin.

6.2 Aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelun erityispiirteet

Tutkimuksessa tehtyjen havaintojen perusteella aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelussa tulee jatkossakin olemaan sen erityispiirteiden takia monia tulkinnanvaraisia rishtiitoja ja ongelmatilanteita. Havaitun perusteella korostuvat seuraavat osa-alueet yksinä tulevaisuuden kriittisimpinä aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelun erityiskyksymyksinä: vaikeasti arvostettava aineeton, DEMPE -analyysi, digitaalinen talous sekä aineettoman omaisuuden sijoittamiseen liittyvät näkökulmat.

6.2.1 HTVI – vaikeasti arvostettava aineeton

OECD:n vuoden 2018 julkaisemassa veroviranomaisille suunnatussa ohjeistuksessa esiteltiin uusi aineettomaan omaisuuteen liittyvä käsite: vaikeasti arvostettava aineeton (*Hard-to-value-Intangible, HTVI*). Erityisesti näihin vaikeasti arvostettaviin aineettomiin liittyvät erityispiirteet ja ongelmat korostuivat tutkielmassa tarkastetussa aineistossa. Vaikeasti arvostettavat omaisuuserät käsittävät muun muassa seuraavat ominaisuudet:

- luotettavaa vertailutietoa aineettomasta ei ole saatavilla, ja

- aineettomaan liittyvä tulevaisuuden tuotto-odotus on tapahtumahetkellä epävarmaa (OECD, 2018).

OECD:n tuottamien ohjeistusten keskiössä on, että globaalisti toimivan konsernin sisällä tapahtuva aineettoman omaisuuden siirto tulee arvioida usein uudelleen jopa vuosia myöhemmin alkuperäisestä siirrosta (International Tax Review, 2019). Tämän on arvioitu aiheuttavan monia ongelmia ja olevan ristiriidassa markkinaehtoperiaatteen kanssa. Lisäksi vaikeasti arvostettavan aineettoman määritelmän voidaan käytännössä katsoa käsittävän lähes kaikki aineettoman omaisuuserät näiden uniikin ja ainutlaatuisen luonteensa takia.

Markkinahintavertailumenetelmää pidetään luotettavimpana siirtohinnoittelumenetelmänä silloin, kun avoimilta markkinoilta kyetään löytämään riittävän vertailukelpoisia sisäisiä tai ulkoisia vertailutietoja riippumattomien osapuolten välillä käytetyistä hinnoista ja voittomarginaaleista. Mitä monimutkaisempia ja ainutlaatuisempia arvokkaita aineettomia omaisuuseriä yrityksellä on, sitä haastavampaa on ulkoisten vertailukelpoisten verrokkien tunnistaminen (Rao ja muut, 2021; Suchdeve ja muut, 2021). Erityisesti vaikeasti arvostettavan aineettoman kohdalla CUP -menetelmässä käytettävät tietokannat eivät tuota havaitun perusteella luotettavaa tulosta ulkoisista verrokeista.

Tutkimuksessa tehtyjen havaintojen perusteella vertailuanalyseissa tulisi ottaa hintojen ja voittomarginaalien lisäksi huomioon myös muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat tekijät (Putra & Saptono, 2021). Aineettoman omaisuuserän arvonmäärittämisessä käytettävän verrokin tulisi vastata samankaltaisuuden vaatimukseen muun muassa iältään, elinkaaren vaiheeltaan sekä käyttötarkoitukseltaan. Lisäksi aineettoman omaisuuden käytöstä tulevaisuudessa odotetun hyödyn, aineettoman omaisuuden lajin, liiketoimen muodon sekä siihen liittyvän oikeussuojan kestoaike ja vahvuus vaikuttavat osaltaan verrokin vertailukelpoisuuteen, ja näin myös aineettoman omaisuuden arvonmäärittämiseseen.

Tutkielmassa tehtyjen havaintojen perusteella verokiistoja on aiheutunut erityisesti CUP -menetelmän käytöstä johtuvista näkemyseroista. Esimerkiksi lisenssien arvonmäärityksessä perinteinen tapa on käyttää tietokantahakua ulkoisen osapuolen lisenssisopimuksista. Haasteena on kuitenkin löytää aidosti vertailukelpoisia aineettomia (Rao ja muut, 2021; Juranek ja muut, 2018; Suchdeve ja muut, 2021; Nera ja muut, 2020). Veroviranomaiset ovatkin havaitun perusteella olleet monissa tapauksissa eri mieltä CUP -menetelmällä saadun ulkoisen vertailutiedon luotettavuudesta ja tehneet siirtohinnoittelukaisuja tästä johtuen.

Kustannusvoittolisämenetelmän käyttöä aineettoman omaisuuden arvonmäärityksessä on puolestaan kritisoitu siitä, että aineettoman omaisuuden laillisen omistajan lisäksi muita arvoa tuottavia osapuolia ei huomioida riittävästi. Haasteet näiden perinteisempien menetelmien käytössä on johtanut esimerkiksi voitonjakomenetelmän yleisempään käyttöön (Rao ja muut, 2021). Kirjoittajien mukaan voitonjakomenetelmässä aineettoman omaisuuden hyödyntämisestä syntyneet voitot pystytään allokoimaan tarkoituksenmukaisemmin eri osapuolille. Voitonjakomenetelmän käyttö sisältää kuitenkin myös omat varauksensa, sillä se perustuu vain sisäiseen tietoon vertailukelpoisen tiedon sijaan.

Relevanttien vertailutietojen puuttuessa rahoitusteoriaan pohjautuvat arvonmääritystavat sekä kassavirtaperusteiset menetelmät soveltuvat arvon määrittämiseksi. Käytännössä siis aineettoman omaisuuden markkinaehtoinen hinnoittelu voidaan määrittellä varallisuuden tulevaisuudessa odotetun tuoton määräksi. Aineettomaan omaisuuteen liittyviä kassavirtoja on kuitenkin monesti vaikeaa erottaa yrityksen kokonaistuloista (Suchdeve ja muut, 2021; Faozan ja muut, 2021). Erityisen haastavaa tämä on kirjallisuuskatsauksesta tehtyjen havaintojen perusteella teknologian tuottaman arvon määrittämiselle.

6.2.2 DEMPE -analyysi

Yksi kirjallisuuskatsauksessa useasti esiin nousseista teemoista oli DEMPE -analyysi. DEMPE -analyysillä tarkoitetaan aineettomiin omaisuuseriin liittyvien tapahtumien määrittelyä seuraavien viiden toiminnon avulla: *Development* (kehittäminen), *Enhancement* (tehostaminen), *Maintenance* (ylläpito), *Protection* (suojaaminen) ja *Exploitation* (hyödyntäminen). Nämä toiminnot ovat OECD:n esittämiä (OECD, 2015), aineettoman omaisuuden tunnistamiseen keskeisesti liittyviä näkökulmia.

BEPS-hankkeen myötä OECD:n siirtohinnoitteluohjeisiin aineetonta omaisuutta koskevaan lukuun VI päivitettiin aineettomasta omaisuudesta saatavan tulon oikeutuksen periaatteita. Aiemmin tuloihin olivat oikeutettuja aineettoman omaisuuden kehittämisen rahoittamiseen ja riskinottamiseen osallistuneet. Uusi ohjeistus huomioi siis myös muut aineetonta käyttävät ja hyödyntävät osapuolet laajemmin. DEMPE -analyysin perimmäisenä tarkoituksena on tunnistaa ne toiminnot, jotka tuottavat lisäarvoa yritykselle sekä kohdistaa aineettoman omaisuuserän hyödyntämisestä saatavat tulot eri osapuolille (Rao ja muut, 2021; Nera ja muut, 2020). Se on suunniteltu yhtenä veronkierron ehkäisemisen työkaluna varmistamaan, että voittoja verotetaan siellä, missä taloudellista toimintaa tosiasiallisesti harjoitetaan ja aineettoman omaisuuden arvo luodaan.

Aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelussa on tärkeää ymmärtää transaktioiden kaupalliset näkökulmat ja päätöksenteko sekä ymmärtää aineettomaan omaisuuteen liittyvien järjestelyjen oikeudellinen muoto (Rao ja muut, 2021). Jotta aineettomiin omaisuuseriin liittyvien järjestelyihin kohdistuvia tuloksia voidaan analysoida, tulee aineettomat hyödykkeet sekä niihin liittyvät DEMPE -toiminnot tunnistaa yksityiskohtaisesti.

DEMPE -analyysissa korostuvat henkilöstöressurssien fyysinen sijoittuminen, osaamistaso sekä vastuu osana aineettoman omaisuuden arvonluontia. On olennaista erottaa, missä esimerkiksi johto ja päätöksenteko, tekninen osaaminen, valvonta tai toiminnan suunnittelu sijaitsevat (Rao ja muut, 2021). Tutkimuksen havaintojen perusteella DEMPE

-analyysin haasteena on sen laaja näkökulma, ja sen on kritisoitu lisäävän tulokinnanvaraisuutta ja tästä syystä mahdollisesti johtavan kansainvälisesti eriävään sääntelyyn sekä ennustettavuuden heikkenemiseen.

Tutkielman havaintojen perusteella on olemassa riski, että verokiistoja syntyy näkemyseroista markkinaehtoperiaatteen soveltamisen ja DEMPE -analyysiin liittyvien ohjeistusten tulkitsemisen välillä. Mikäli aineettomaan omaisuuteen liittyviä tuloja aletaan jakaa kaavamaisesti suoraan työvoiman fyysisen sijainnin ja toimintojen perusteella, voi syntyä merkittäviä ristiriitoja siirtohinnoittelun yleisten markkinaehtoisuuteen pohjautuvien perusteiden välille (White, 2020; Singh ja muut, 2020). Huomioitava on myös mahdollinen tulojen aliallokointi, jonka yritysten kyky osallistua toimintaan ilman fyysistä läsnäoloa tulontuottoalueella johtaa.

OECD:n DEMPE-analyysiin liittyvien ohjeistusten on lisäksi katsottu olevan ristiriidassa markkinaehtoperiaatteen toteutumisen näkökulmasta esimerkiksi tilanteessa, jossa aineettomasta omaisuudesta saatava tulo kohdistetaan aineettoman kehittäjälle rahoittajan sijaan, kun rahoittaja ei ole mukana valvomassa tuotekehitystoimintaa (Nera ja muut, 2020). Ristiriitaa luo se, olisivatko riippumattomat osapuolet sopineet vastaavin ehdoin samanlaisissa olosuhteissa. Epävarmuutta syntyy erityisesti siitä, missä suhteessa aineettoman omaisuuden laillisen omistajan tulisi jakaa aineettomasta syntyviä tuloja muille osapuolille ja millä ajanjaksolla (Musselli, 2017).

6.2.3 Digitaalinen talous

Tutkimuksen havaintojen perusteella tulevaisuuden haasteet tulevat liittymään erityisesti digitaaliselle taloudelle ominaisten aineettomien oikeuksien käyttöön. Näitä ovat esimerkiksi ohjelmistot, patentit ja tavaramerkit sekä näiden käyttö. Teknologiset innovaatiot ja esimerkiksi tekoälyn käyttö digitaalisen kaupankäynnin alalla ovat kehittyneet nopeasti, minkä voidaan katsoa olevan merkittävä haaste verojärjestelmille (Juraneck ja muut, 2018; Mehbood, 2020).

Tutkimushavaintojen perusteella myös Covid19 -pandemia näkyy tulevaisuuden siirtohinnoittelukysymyksissä. Sen lisäksi, että siirtohinnoittelun voidaan katsoa olevan kiistanalaista muutenkin, lisää pandemia entisestään yritysten huolta mahdollisista verokiistoista (Mehbood, 2020; Nera ja muut, 2020). Kansainvälisesti toimivilla yrityksillä on erityisesti kasvanut huoli lisääntyneestä riskistä veroviranomaisten tekemille siirtohinnoitteluajaksuilla johtuen näkemyseroista käytettyjä vertailuhintoja kohtaan. Verovelvollisten normaalisti siirtohinnoitteluanalyysissä käyttämää historiallista tietoa relevantista vertailukelpoisista hyödykkeistä on pandemian vaikutusten takia vaikeaa mallintaa (Mehboob, 2020). Tutkimushavaintojen perusteella tulevaisuudessa voikin odottaa vertailukelpoisuuteen liittyvistä näkemyseroista johtuvia veroriitoja veroviranomaisen ja verovelvollisen välillä.

Veroviranomaisen näkemys vertailuhinnoista ei aina vastaa käytäntöä, sillä aineettomalle omaisuudelle ei monesti ole mitään listahintaa, jota voisi suoraan käyttää. Myös ulkoisten verrokkien löytäminen on monesti hankalaa, sillä aineettomien omaisuuseriin liittyvät yksityiskohdat halutaan pitää konsernin sisällä. Aineettomaan omaisuuteen liittyvät siirrot ja lisenssisopimukset ovatkin usein salaisia, eikä niitä siksi löydy tilastoista (Blouin & Wasserman, 2019). Monesti myös muut tekijät kuin markkinaehtoinen hinta itsessään voivat vaikuttaa riippumattomien yritysten väliseen kauppaan. Ulkopuolinen osapuoli on voinut esimerkiksi haluta aineettomia oikeuksia millä tahansa hinnalla tai siirto on voinut tapahtua osana muuta järjestelyä.

Erytisesti vaikeasti arvostettavien digitaalisten tuotteiden siirtohinnoittelu tulee olemaan haastavaa pandemiasta aiheutuvien markkinoiden toistuvien vaihtelujen takia. Kysynnän vaihtelu on muuttanut aineettomien hinnoittelumalleja esimerkiksi vaikeasti arvostettavien visuaalisten tehosteohjelmistojen käytön osalta (Juraneck, 2018). Kyseinen ala kehittyy nopeasti, mikä lisää osaltaan haasteita siirtohinnoittelun markkinaeh-

toisuuden osoittamisessa. Luovat ja joustavat ratkaisut tulevat lisääntymään myös tulevaisuudessa ja siirtohinnoittelun piirissä tulee olemaan aineettomat datavirrat, kuvat ja symbolit.

Tutkielmassa tehtyjen havaintojen perusteella erityisesti rojalTIMaksut ovat merkittävässä osassa digitaalista taloutta koskevassa siirtohinnoittelussa. RojalTIMaksut voivat perustua muun muassa korvaukseen ideoista tai aineettomien omaisuususerien käytöstä. Esimerkiksi Juranek ja muut (2018) kuvaavat Googlen veloittavan rojalteja tytäryhtiöilleen hakukoneen käytöstä.

Tutkimuksessa havaitun perusteella erityisesti vertailun haastavuus näkyy teknologiaan liittyvissä patenteissa (Viscont, 2021; Blouin & Wasserman, 2019). Nämä eivät ole yleensä julkisia eivätkä yritykset halua jakaa patenteja koskevia tietojaan kilpailijoille. Myöskään tuote- ja tavaramerkkejä koskevat tiedot eivät ole tyyppillisesti julkisia, vaikka niiden myynnille tai lisensoinnille löytyykin normaalisti luontainen arvo.

Tutkimuksessa tehtyjen havaintojen perusteella aineetonta omaisuutta koskevien uudistettujen ohjeistusten lisäksi tarvetta olisi myös verouudistuksille aineettoman omaisuuden arvonluonnin näkökulmasta. Veronkierron ehkäisemistä koskevien sääntöjen lisäksi säännöille erityisesti digitaalisen talouden aineettomasta omaisuudesta saatavien tulojen verotukseen olisi tarvetta. Muutoksia sääntelyyn saattaa olla tulossa lähivuosina, sillä vuonna 2020 OECD julkaisi ehdotuksen aineettomia omaisuususeriä koskevasta digiverosta (White, 2020). Ehdotuksen taustalla on pyrkimys estää globaalien digijättien keinoja välttää veroja maissa, joissa ne tosiasiaassa toimivat vaikka eivät fyysisesti sijaitse. Esimerkiksi automatisoidusta pilvipalvelusta saadun arvonluonnin voi katsoa sisältyvä vaikeasti arvostettavaan aineettomaan omaisuuden siirtohinnoittelun piiriin.

6.2.4 Aineettoman omaisuuden sijoittaminen

Tutkielmassa tehtyjen havaintojen mukaan aineettomat omaisuuserät ja niiden kaupasta saatavat hyödyt keskittyvät pääasiassa tiettyihin kehittyneimpiin maihin. Korkeaa teknologia- ja innovaatio-osaamista omaavat sekä brändimenestyneet valtiot pärjäävät globalisoituvassa maailmassa entistä paremmin. Vähemmän aineettomia hyödykkeitä omistavat ja niitä hyödyntämään kykenemättömät alueet jäävät kehityksestä jälkeen, mikä lisää osaltaan aluekohtaista eriarvoisuutta (Fu & Ghauri, 2020).

Aineettoman omaisuuden optimaalista sijoittamista käsittelevissä tutkimuksissa korostuu verokannustimien rooli. Esimerkiksi verovähennyskelpoisuus tuote ja tutkimuskehityskuluista, yhteisöverokannat sekä rojaltilverokannat vaikuttavat yritysten päätökseen aineettoman omaisuuden sijoittamisesta (Reineke & Weiskirchner-Merten, 2021; Russo ja muut, 2020; Juranek ja muut, 2018).

Verokannustimien lisäksi esimerkiksi liiketoimintaolosuhteet voivat vaikuttaa yritysten haluun sijoittaa muun muassa aineettoman omaisuuden kehittämiseen liittyvät toiminnot tiettyyn paikkaan. Muun muassa Sveitsi on ollut perinteisesti suosittu valtio globaalin yhtiön aineetonta omaisuutta koskeville toiminnoille, sillä valtiolla on tarjota poliittisesti ja taloudellisesti vakaus, erinomainen infrastruktuuri, korkeasti koulutettu työvoima sekä korkeatasoinen koulutusjärjestelmä (Russo ja muut, 2020).

Aineettomien omaisuuserien uudelleensijoittaminen konserniyritysten välillä valtiosta toiseen on yleinen etuyhteysosapuolten kesken tapahtuva liiketoiminnan uudelleenjärjestelytilanne. Aineetonta omaisuutta koskevat järjestelyt ovat erittäin haastavia verotuksellisesti ja siirtohinnoittelun näkökulmasta. Tutkielmassa tehtyjen havaintojen mukaan ne ovatkin usein veroviranomaisten erityisen huomion kohteena.

Eryteisesti vaikeasti arvostettavien aineettomien omaisuuserien tai niitä koskevien oikeuksien siirtäminen on siirtohinnoittelun monimutkaisimpia kysymyksiä. Järjestelyssä

konsernin sisällä siirtyvät toiminnot, varat ja riskit on tunnistettava. Perinteisten siirtohinnoittelumenetelmien on todettu soveltuvan huonosti markkinaehtoisesta korvauksen määrittämiseksi uudelleenjärjestelytilanteissa (Hanninen, 2018). Aineettoman omaisuuden uudelleenjärjestelytilanteissa onkin usein tarkoituksenmukaista käyttää hypoteettista arviointia siitä, mitä riippumattomien osapuolten välillä olisi sovittu ja minkälainen korvaus maksettu.

6.2.5 Siirtohinnoitteludokumentointi

Tutkielmassa tehtyjen havaintojen perusteella, on siirtohinnoitteludokumentoinnilla kiistaton merkitys aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelukysymyksissä. Koska vero-kiistojen määrän voi odottaa kasvavan myös tulevaisuudessa, korostuvat yksityiskohtaisen ja ajantasaisen dokumentoinnin ja siirtohinnoitteluanalyysien merkitys entisestään.

Yritysten paras keino suojautua veroviranomaisten myöhemmin tekemiä siirtohinnoitteluoikaisuja vastaan, on huolellisesti laadittu dokumentointi. Paljon huomiota saaneet oikeustapaukset ovat osoittaneet, että mikäli verovelvollinen kykenee osoittamaan siirtohinnoittelussaan käyttämät arvostusperiaatteet, on se vahvoilla siirtohinnoitteluoikaisujen kumoamiseksi. Hyvänä esimerkkinä tästä on Amazonin vuosia kestänyt siirtohinnoittelu-oikeudenkäynti, jonka se voitti kykenemällä perustelemaan siirtohinnoittelunsa verotuoimioistuimelle (International Tax Review, 2017; Nevius, 2017).

Sen lisäksi, että siirtohinnoitteludokumentista tulee ilmetä, mitä siirtohinnoittelumenetelmää on käytetty, on siinä lisäksi esitettävä, miksi juuri kyseistä menetelmää on käytetty. Erityisesti aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelussa hypoteettisia tulonodotusarviota käytettäessä, tulee dokumentoinnissa käydä käytetyn menetelmän analysoinnin ja perustelun lisäksi ilmi muut vaihtoehtoiset tilanteet. On tärkeää kyetä osoittamaan, miksi käytetyn menetelmän soveltaminen oli kyseiseen tilanteeseen paras valinta.

Dokumentointivaatimukset ovat lisääntyneet monissa maissa, ja monet maat ovat valmiita lisäämään vaatimuksia entisestään (Rao ja muut, 2021). Erityisesti vaatimuksia olisi valmiita kiristämään juuri aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelun ja niihin liittyvien toimintojen dokumentoinnin osalta. Verotarkastusten ja niihin liittyvän todistustaakan on katsottu olevan suurempi kuin voimassa olevien siirtohinnoitteludokumentoinnin sisältövaatimusten. Käytännössä katsoen huolellinen siirtohinnoitteludokumentointi on ainut keino, jolla yritys voi siirtohinnoittelunsa perustella veroviranomaiselle.

Dokumentoinnin merkittävyyttä lisää myös fakta, että veroviranomaisilla on mahdollisuus tehdä verotarkastuksia ja mahdollisia vero-oikaisuja takautuvasti vuosienkin jälkeen. Ilman asianmukaista dokumentointia on käytännössä katsoen mahdotonta perustella siirtohinnoittelussa tehdyt valinnat, vertailuanalyytit sekä osoittaa muiden mahdollisten skenaarioiden huomioiminen.

Siirtohinnoittelun merkitys korostuu entisestään maailmanlaajuisen Covid19 -pandemian vuoksi. Pandemiasta aiheutuvat muutostilanteet liiketoimissa voivat vaikuttaa yrityksen siirtohinnoittelupolitiikkaan radikaalistikin. On tärkeää, että yritys pystyy mahdollisten tulevaisuuden verokiistojen yhteydessä perustelemaan siirtohinnoittelua koskevat valintansa. Sen lisäksi, että huolellinen dokumentointi vähentää riskiä vero-oikaisuille, voi se lisäksi mahdollistaa yritykselle esimerkiksi pandemiaan liittyvien avustusten saamisen (Mehboob, 2020).

7 Johtopäätökset

Aineeton omaisuus on yksi organisaatioiden merkittävimmistä tuloksentekoon vaikuttavista omaisuuseristä, ja sen verotehokas hallinnointi on yksi kansainvälisten konsernien merkittävimmistä verosuunnittelukeinoista. Aineettomalla omaisuudella on korostunut merkitys yleisesti koko globaalissa taloudessa, minkä takia aineettoman siirtohinnoittelun erityispiirteiden tunnistaminen on tärkeää.

Aineettoman omaisuuden siirtohinnoitteluun sisältyy monia erityispiirteitä. Vaikka aineettomat omaisuuserät eivät välttämättä näy yrityksen taseessa, ne muodostavat merkittävän osan monien globaalisti toimivien yritysten kokonaisarvosta. Siirtohinnoittelussa aineeton omaisuus on paljon laajempi käsite kuin kirjanpidollisessa tai juridisessa yhteydessä. Aineeton omaisuus kattaa erilaisia luovia ideoita, datamassoja, tekoälyn mahdollistavia ratkaisuja sekä muita ei fyysisesti havaittavia asioita, mikä tekee pelkästään aineettoman omaisuuden tunnistamisesta erittäin haastavan.

Tunnistamiseen liittyvien haasteiden lisäksi aineettoman omaisuuden tuottaman arvon määrittäminen on erittäin vaikeaa. Koska aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelutilanteet ovat yleensä erittäin tapauskohtaisia ja uniikkeja, ei luotettavaa vertailutietoa ole saatavilla. Tällöin perinteiset siirtohinnoittelumenetelmät eivät ole tarkoituksenmukaisia markkinaehtoisen korvauksen määrittämiseksi. Perinteisten siirtohinnoittelumenetelmien sijaan aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelussa käytetäänkin usein tulevaisuuden tuotto-odotuksiin perustuvia kassavirtaperusteisia menetelmiä.

Aineettoman omaisuuden ominaispiirteisiin kuuluu se, että sen omistusoikeus sekä käyttöoikeus voivat kuulua monille eri osapuolille samanaikaisesti. Aineettoman omaisuuden oikeudellinen omistaja, taloudellinen omistaja sekä hyödyntämiseen perustuva omistaja eivät nimittäin ole välttämättä sama yhtiö. Olennaista siirtohintaanalyysia tehdessä onkin selvittää, millä yhtiöllä on tosiasiallisesti oikeus aineettoman omaisuuden tuottamaan tuloon.

Aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelussa on tärkeää tunnistaa kaikki aineettoman omaisuuden arvontuottamiseen osallistuneet tekijät ja osapuolet. Aineettoman omaisuuden tuottama tulo tulee pystyä allokoimaan jokaiselle aineettoman omaisuuden arvontuottamiseen osallistuvalla toiminnolla. Lisäksi voiton allokointi tulisi kyetä arvioimaan oikeassa suhteessa toimintojen kesken. Tulevaisuuden tuotto-odotusten ennustaminen sekä jokaisen toiminnon arvonluontiin vaikuttavan panoksen ja itsessään aineettoman omaisuuden osuuden arvioiminen yrityksen kokonaistuotoista ovat kuitenkin alati kehittyvässä maailmantaloudessa erittäin haastavia toteuttaa. Lisäksi aineetonta omaisuutta koskeva sääntely on vielä erittäin avointa, mikä lisää sen arvostamiseen liittyviä tulkintaeroja.

Aineeton omaisuus on luonteeltaan erittäin helposti liikuteltavaa. Tämä lisää mahdollisuutta käyttää aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelua veronkierron välineenä. Helpon liikuteltavuutensa takia korostuvat lisäksi aineettoman omaisuuden optimaaliseen sijoittamiseen liittyvät kysymykset strategisesti tärkeäksi osaksi yritysten siirtohinnoittelua koskevaa päätöksentekoa. Esimerkiksi erilaiset verokannustimet ja liiketoimintaolosuhteet vaikuttavat osaltaan aineettoman omaisuuden optimaaliseen sijoittamiseen liittyvään strategiaan. Kirjallisuuskatsauksen analysoinnin perusteella aineettoman omaisuuden hyödyntäminen keskittyy tietyille kehittyneille alueille. Tämän on katsottu maailmanlaajuisesti lisäävän aluekohtaista eriarvoisuutta (Sebele-Mpofu ja muut, 2021; Fu & Ghauri, 2020).

Sen lisäksi, että aineettoman omaisuuden voidaan katsoa olevan merkittävä tekijä yrityksen arvonmuodostajana, on sillä lisäksi entistä korostuneempi rooli myös globaalissa kansantaloudessa. Suuret yritykset omistavat valtavasti aineetonta omaisuutta eri muodoissa, ja ovat koko ajan entistä vaikutusvaltaisempia. Analysoidun kirjallisuuden perusteella esimerkiksi erilaiset datamassat ja tiedot ihmisten käyttäytymisestä ovat omalta osaltaan arvokasta aineetonta omaisuutta, joilla yritykset pystyvät muokkaamaan strategiaansa haluttuun suuntaan. Lisäksi euromäärät, joista suurimpien yritysten siirtohinnoittelukiistojen yhteydessä puhutaan, ovat valtavia. Nämä ovat syitä, miksi esimerkiksi

suuria yhtiöitä koskeneet verokiistat ovat äärimmäisen mielenkiintoisia ja saavat osakseen myös valtavasti huomiota.

OECD:n päivitti vuonna 2018 BEPS -hankkeen myötä ohjeistustaan aineettoman omaisuuden tuottaman tulon korvauksen saajasta. Analysoidussa kirjallisuudessa korostui se, ettei uuden ohjeistuksen myötä aineettoman omaisuuden laillisella omistajalla ole automaattisesti oikeutta aineettomasta saatavaan tuloon, mikäli laillinen omistaja ei ole mukana suorittamassa DEMPE-toimintoja. Uudet ohjeistuksen tarkoituksena onkin saada kohdistettua aineettomasta omaisuudesta saatava tulo aineettoman omaisuuden arvoa tosiasiallisesti tuottavien toimintojen mukaan oikeille tahoille. Ohjeistusten on kuitenkin sen tulkinnanvaraisuuden takia kritisoitu olevan ristiriidassa perinteisten markkinaehtoperiaatetta kunnioittavien näkökulmien kanssa (Rao ja muut, 2021; White, 2020; Singh ja muut, 2020). Erityisesti tulkinnanvaraisuus korostuu vaikeasti arvostettavan aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelussa.

Analysoidun kirjallisuuskatsauksen perusteella digitaalinen aikakausi tulee olemaan vahvasti läsnä tulevaisuuden siirtohinnoittelukysymyksissä. Aineetonta omaisuutta syntyy uusien innovaatioiden myötä koko ajan ja teknologia kehittyy vauhdilla. Teknologinen kehitys on viimeisten vuosikymmenten aikana muuttanut tapaa, jolla aineettomia omaisuseriä kehitetään, hallitaan ja hyödynnetään. Aineettoman omaisuuden tuottamaa arvoa tulee sen monimutkaisten ominaispiirteiden takia olemaan jatkossakin haastavaa tunnistaa ja mitata. Puutteet vertailutiedoissa sekä aineettoman omaisuuden arvostamisessa ilmenevät näkemyserot lisäävät tarkastellun kirjallisuuskatsauksen mukaan verovelvollisten ja veroviranomaisten välisiä verokiistoja varmasti tulevaisuudessakin.

Yksityiskohtaisen ja ajantasaisen dokumentoinnin sekä siirtohinnoitteluanalyysien rooli tulee korostumaan entisestään nopeasti muuttuvassa globaalissa taloudessa. Erityisesti aineettoman omaisuuden uudelleenjärjestelyn jälkeisessä siirtohinnoittelussa on erittäin tärkeää selvittää yksityiskohtaisesti, onko aineetonta koskevat omistussuhteet kon-

serniyhtiöiden välillä muuttuneet. Lähitulevaisuudessa voi esimerkiksi Covid19 -pandemiasta johtuneet liiketoiminnassa tapahtuneet muutostilanteet vaikuttaa merkittävästi konsernin toteuttamaan siirtohinnoittelupolitiikkaan. Kuten uudelleenjärjestelyissä muutenkin, on myös pandemiasta aiheutuvien liiketoiminnan vaihtelujen jälkeen erityisen tärkeää tunnistaa ja kyetä osoittamaan kriittisten toimintojen, riskien ja varojen sijoittuminen konsernin sisällä.

7.1 Mahdolliset jatkotutkimusehdotukset

Tässä tutkielmassa esitetyt aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelun kannalta olennaisimmat ominaispiirteet tulevat olemaan kriittisiä myös tulevaisuudessa. Aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelu on tärkeä ja ajankohtainen teema globaalissa maailmantaloudessa, ja sen merkitys tulee tulevaisuudessa korostumaan entisestään. Tässä tutkielmassa esitetyt näkökulmat auttavat yrityksiä tunnistamaan tulevaisuuden merkittävimpiä aineettoman omaisuuden siirtohinnoitteluun liittyviä haasteita, ja samalla suunnittelemaan omaa siirtohinnoittelustrategiaansa tässä tutkielmassa esitetyt erityispiirteet huomioiden.

Tässä tutkielmassa ei oteta kantaa aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelua koskeviin yksityiskohtaisiin kysymyksiin, sillä jokainen tapaus on omanlaisensa ja täysin tilanteeseen sidonnainen. Tämä tutkielma ei siis anna suoraa vastausta mihinkään tiettyyn yksittäiseen tilanteeseen tai tietyn aineettoman omaisuuden siirtohinnoitteluun. Sen sijaan tämä tutkielma antaa kattavan yleiskuvan aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelun erityispiirteistä ja niihin läheisesti liittyvistä ajankohtaisista teemoista sekä tulevaisuuden haasteista.

Aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelun voi katsoa sen erityisen luonteensa vuoksi olevan erittäin herkkä maailmantaloudessa tapahtuville muutoksille ja teknologian ke-

hittymiselle. Esimerkiksi vuosikymmenen päästä ovat ajankohtaisia varmasti täysin uudenlaiset tilanteet ja haasteet, joita ei kyetä tässä vaiheessa vielä edes vilsimmissä mielikuvisa ennustamaan.

Korostuneen merkityksensä vuoksi aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelua koskevalle tutkimukselle tulee kuitenkin olemaan tarvetta lähitulevaisuudessakin. Erityisesti globaalisti vallitseva Covid19 -pandemia tulee vaikuttamaan varmasti yritysten siirtohinnoitteluun lähivuosina. Esimerkiksi kolmen vuoden päästä olemme varmasti viisaampien suhteen, minkälaisia tapauksia on kansainvälisesti ollut ja minkälaisia päätöksiä niiden suhteen on tehty. Siirtohinnoittelun kehittämisen kannalta on tärkeää, että autenttisia tapauksia käydään läpi ja analysoidaan tapauskohtaisesti, mikä asia on vaikuttanut mihinkin. Vain tällä tavalla voidaan esimerkiksi aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelun kansainvälisen standardisoinnin olevan mahdollista syntyvän tulevaisuudessa.

Lisäksi OECD:n jatkuva kehitystyö tuottaa uusia ohjeistuksia säännöllisesti. Korostuneen asemansa vuoksi OECD:n julkaisemat kannanotot ja uudet päivitykset vaikuttavat varmasti siirtohinnoitteluun olennaisesti jatkossakin. Tämä tulee lisäämään tarvetta uusille tutkimuksille ja kriittisille näkökulmille. Esimerkiksi aineettoman omaisuuden arvonmäärittystä koskevalle tutkimukselle digitaalisen talouden ja vaikeasti arvostettavan aineettoman perspektiivistä on varmasti kysyntää. Tulevaisuudessa voisikin olla tarkoituksenmukaista tutkia esimerkiksi mahdollisen digitaaliveron vaikutusta aineettoman omaisuuden siirtohinnoitteluun.

LÄHDELUETTELO

Auerbach, A., Devereux, M., Keen, M., Vella J. (2017, December). *International tax planning under the destination-based cash flow tax*. National Tax Journal, 70(4), 783–801.

Amazon and its lessons for transfer pricing professionals. (2017, May 15). International Tax Review.

Amazon wins transfer-pricing case. (2017, June). Tax Adviser, 48(6), 1–4.

Blouin J., Wasserman M. (2019, January). *Tax Solutions to Patent Damages*. Computer & Internet Lawyer, 36(1), 10–26.

Crotti R. (2021). *Does Intangible Asset Intensity Increase Profit-Shifting Opportunities of Multinationals?* The Graduate Institute of International and Development Studies.

De Simone L., Sansing R. (2019). *Income Shifting Using a Cost-Sharing Arrangement*. Journal of the American Taxation Association, 41(1), 123–136.

Efendi F., Associates S., Suryani S. (2021, June 14). *Challenges of TP on intangible assets: An Indonesian tax perspective*. International Tax Review.

Fiscales. (2021). *Verosopimukset*. Noudettu 2021-05-06 osoitteesta <https://www.fiscales.fi/kansainvalinen-verotus/verosopimukset>

Fu X., Ghauri P. (2020). *Trade in intangibles and the global trade imbalance*. <https://doi.org/10.1111/twec.13038>

Germany: A practical solution for hard to value intangibles. (2019, June 17). International Tax Review.

Gupta, R. (2018). *Analysis of intellectual property tax planning strategies of multinationals and the impact of the BEPS project*. Australian Tax Forum, 33(2), 185–219.

Haga J. (2020). *Transfer pricing and its use for tax avoidance by corporations*. Master thesis. Umeå University.

Hanninen A. (2018). *Transfer Pricing of business restructurings from the perspective of Russian, Finnish and U.S. tax law*. Doctoral dissertation. University of Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-4075-3>.

HE 107/2006 vp, Hallituksen esitys Eduskunnalle tuloverotuksen siirtohinnoittelua koskevaksi lainsäädännöksi

Helminen, M. (2016). *EU-vero-oikeus* (3., uudistettu painos). Talentum Pro. ISBN 978-952-14-2754-1

Jinyan L., Nathan J., Li H. (2019). *Value Creation: A Constant Principle in a Changing World of International Taxation*. Canadian Tax Journal, 67(4), 1107–1134.

Juranek S., Schindler D., Schjelderup, G. (2018, February). *Transfer pricing regulation and taxation of royalty payments*. Journal of Public Economic Theory, 20(1), 67–84.

Knuutinen, R. (2014). *Verotus ja yrityksen yhteiskuntavastuu*. Helsingin Kamari Oy.

Knuutinen, R. (2020). *Verosuunnittelun oikeudelliset ja yhteiskunnalliset rajat*. Alma Talent Oy. ISBN 978-952-14-3873-8

KPMG. (2017). Tax & Legal View. KPMG:n asiakaslehti 2/2017. https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/fi/pdf/2017/12/KPMG_Tax&LegalView_217_low.pdf

KPMG United States. (2020, December 16). *OECD: Transfer pricing rules, hard-to-value intangibles* - KPMG United States. Noudettu 2021-10-10 osoitteesta <https://home.kpmg/us/en/home/insights/2020/12/tnf-oecd-transfer-pricing-rules-and-implementation-of-hard-to-value-intangibles-approach.html>

Kukkonen, M., Walden, R. (2010). *Konsernin verosuunnittelu*. WSOYpro. ISBN 978-951-0-34689-1

Kukkonen, M., Walden, R. (2016). *Pk-konsernin verosuunnittelu* (2. uudistettu painos). Alma Talent. 978-952-14-2918-7

Laki verotusmenettelystä (12.12.1995/1558). Noudettu Edita Publishing Oy:n osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19951558>

Malmgrén, M., Myrsky, M. (2020). *Elinkeinoitulon verotus* (5., uudistettu painos). Alma Talent. ISBN 978-952-14-3936-0

Mehboob D. (2020, July 6). *Tax challenges will likely focus on benchmarking digital products*. International Tax Review.

Mehtonen, P. (2005). *Siirtohinnoittelu, tuloverotus ja konsernistrategiat - erityisesti strategisen suunnittelun dokumentoinnista ja reaali-dokumentaatiosta*. Edita.

Moro-Visconti R. (2021). *Exclusivity Versus Comparability in Trademarks: transfer pricing implications*. Università Cattolica del Sacro Cuore.

Musselli A. (2017, December). *Intangible Revenues Assigned to the Developer and Not to the Funder Lacking “Development Monitoring Staff”: OECD Transfer Pricing AntiAbuse Rule Clashes with Economics of Contracts*. International Tax Journal, 43(6), 37–55.

Neighbour, J. (2002). *Transfer Pricing: Keeping it arm's length*. OECD Observer, 29. <https://dx.doi.org/10.1787/observer-v2002-1-en>

Nera, de Homont P., Hervé Y. (2020, January 20). *Germany: how to adapt to the DEMPE concept when using third-party licensing agreements for transfer pricing*. International Tax Review.

Nera, de Homont P., Hervé Y. (2020, September 21). *How to justify your transfer pricing license agreements during COVID-19*. International Tax Review.

Nevius A. (2017, June). *Amazon wins multimillion-dollar transfer-pricing dispute with IRS*. Journal of Accountancy, 223(6), 76.

Niskakangas, H., Viitala, T., Hokkanen, M. (2020). *Johdatus Suomen verojärjestelmään* (4., uudistettu painos). Alma Talent. ISBN 978-952-14-4230-8

OECD (2015). *Aligning Transfer Pricing Outcomes with Value Creation, Actions 8-10 - 2015 Final Reports*, OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project, OECD Publishing, Paris. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264241244-en>

OECD (2017). *OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2017*, OECD Publishing, Paris. <https://dx.doi.org/10.1787/tpg-2017-en>

OECD (2018), *Guidance for Tax Administrations on the Application of the Approach to Hard-to-Value Intangibles - BEPS Actions 8-10*, OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project, OECD, Paris. www.oecd.org/tax/beps/guidance-for-tax-administrations-on-the-application-of-the-approach-to-hard-to-value-intangibles-BEPS-action-8.pdf

Pankakoski, K. (2018). *Aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelusta*. IPRinfo 4/2018. Noudettu 2021-06-07 osoitteesta <https://iprinfo.fi/artikkeli/aineettoman-omaisuuden-siirtohinnoittelusta/>

Puusa A. (2008). *Käsiteanalyysi tutkimusmenetelmänä*. Premissi, 4, 36.

Putra LP. ja Saptono HW. (2021) *Comparability Analysis in Transfer Pricing: Problem and Guideline in Selecting the Most Appropriate Method*. Quest Journals, 9(1), 18–25.

Rao, A.; Deloitte Transfer Pricing Global; Schmidtke, R. ; Austin, S. (2021) *TP controversy: The dynamic landscape of intangibles arrangements*. International Tax Review.

Raunio, M., Karjalainen, J. (2018). *Siirtohinnoittelu* (2., uudistettu painos). Alma Talent. ISBN 978-952-14-2816-6

Reineke R., Weiskirchner-Merten K. (2021). *Transfer Pricing and Location of Intangibles—Spillover and Tax Avoidance through Profit Shifting*. *Journal of Management Accounting Research*, 33(1), 129–148.

Russo C., Blankenstein H., Jäggi, O., AG, Tax Partner, Switzerland, *Taxand*. (2020, February 24). *Locating intangibles in a post-reform Switzerland: Tax incentives and transfer pricing consistency*. *International Tax Review*.

Sebele-Mpofu F., Mashiri E., Chantelle Schwartz S. (2021). *An exposition of transfer pricing motives, strategies and their implementation in tax avoidance by MNEs in developing countries*. *Cogent Business & Management*, 8(1). <https://doi.org/10.1080/23311975.2021.1944007>

Singh K., Kallen C., Mathur A. (2020, March). *Substance Requirements in the International Taxation of Intangible Capital: A Double-edged Sword?* *Public Finance Review*, 48(2), 139–177. DOI: 10.1177/1091142119892235.

Suchdeve, A., US, Deloitte, Brown J., Tanner, L. (2021, October 11). *Fintech: Rethinking value chains*. *International Tax Review*.

Valtioneuvoston kanslia. (2014). *Siirtohinnoittelu – opas kansainvälistyvälle yritykselle*.

Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja, 17/2014. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-137-4>

Verohallinto. (2016a). *Siirtohinnoittelu*. Noudettu 2021-03-03 osoitteesta <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/yritystoiminta/siirtohinnoittelu/>

Verohallinto. (2016b). *Aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelu*. Noudettu 2021-03-03 osoitteesta <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/yritystoiminta/siirtohinnoittelu/aineeton-omaisuus/>

Verohallinto. (2016c). *Siirtohinnoittelu liiketoiminnan muutostilanteissa*. Noudettu 2021-03-03 osoitteesta <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/yritystoiminta/siirtohinnoittelu/liiketoiminnan-muutostilanteet/>

Verohallinto. (2016d). *Siirtohinnoittelun dokumentointivelvollisuus*. Noudettu 2021-03-03 osoitteesta https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/yritystoiminta/siirtohinnoittelu/dokumentointi/siirtohinnoittelun_dokumentointivelvoll/

Verohallinto. (2018). *Verotuksen maakohtainen raportointi*. Noudettu 2021-03-03 osoitteesta <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/49771/verotuksen-maakohtainen-raportti3/>

Verohallinto. (2021). Kannanotot. *OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden päivitykset tulkintalähteinä*. Noudettu 2021/10/10 osoitteesta <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/kannanotot/48760/oecd-siirtohinnoitteluohjeiden-p%C3%A4ivitykset-tulkintal%C3%A4htein%C3%A4/>

White J. (2020, January 20). *Big pharma takes apart the OECD on marketing intangibles*. International Tax Review.

Zvarikova K., Kovalova E. (2021 January). *Is the legislation important in the context of transfer pricing?* SHS Web of Conferences, 92(3). DOI:10.1051/shsconf/20219202067

Äimä, K., Kujanpää, E. (2013). *Kasvuyrityksen kansainvälinen tuloverotus*. Helsingin Kamari Oy.